

CULTUURRAAD
VOOR DE
NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP

Zitting 1977-1978

Nrs. 4 en 5

HANDELINGEN

Vergaderingen van dinsdag 17 januari 1978

INHOUDSOPGAVEN

MORGENVERGADERING

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Afwezig met kennisgeving, blz. 231

VERSLAG

Indiening, blz. 23 1

VOORSTEL VAN DECREET

Indiening en verzending, blz. 23 1

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN, blz. 231

BELEIDSNOTA NATIONALE OPVOEDING ingediend door de heer J. Ramaekers, Minister van Nationale Opvoeding — 74 (1977-1978) - Nrs. 1 en 2.

Mededeling van de Regering en bespreking, blz. 231

MOTIE VAN ORDE

Spreker de heer K. POMA, blz. 23 1

BELEIDSNOTA NATIONALE OPVOEDING ingediend door de heer J. Ramaekers, Minister van Nationale Opvoeding — 74 (1977-1978) - Nrs. 1 en 2.

Indeling van het debat.

Sprekers : de heren K. POMA, H. DE CROO, blz. 232

Mededeling van de Regering en bespreking.

Sprekers : de heer J. RAMAEKERS, Minister van Nationale Opvoeding, mevrouw W. DE MEESTER-DE MEYER, verslaggever, de heren G. SCHRANS, H. DE CROO, R. BONNEL, K. POMA, J. COLIN, F. SWAELLEN, A. LARIDON, blz. 232

SCHRIFTELIJKE VRAGEN EN ANTWOORDEN (R.v.O. art. 51)

Indiening, blz. 251

VERZOEKSCHRIFT

Indiening en verzending, blz. 251

MIDDAGVERGADERING

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Afwezig met kennisgeving, blz. 252

VRAAG (R.v.O. art. 52)

Vraag van de heer A. DE BEUL tot de Mi-

→

nister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over de **verdeel-**sleutel voor de culturele dotaties, blz. 252

BELEIDSNOTA NATIONALE OPVOEDING ingediend door de heer J. Ramaekers, Minister van Nationale Opvoeding — 74 (1977-1978)
- Nrs. 1 en 2.

Voortzetting van de bespreking.

Sprekers : de heren M. GALLE, F. SWAELLEN, G. VAN IN, LEO VANACKERE, I. EGELMEERS, R. NAUWELAERTS, A. LARIDON, blz. 253

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN, blz. 269

MORGENVERGADERING**VOORZITTER****de heer M. Coppieters**

De heer M. Galle, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

— **De vergadering wordt geopend om 10.35 uur.**

DE VOORZITTER : Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

DE VOORZITTER : Ik deel aan de Raad mee dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden :

M. Babylon, K. Blanckaert, M. De Padt, R. Gijs, W. Kuijpers, C. Van Elsen, gezondheidsredenen ;

P. De Clercq, M. Dewulf, M. Vandewiele, L. Vanvelthoven, buitenlands (Europees Parlement)

L. Croux, R. D'Hayer, E. Flamant, W. Geldolf, H. Lahaye, L. Van Geyt, ambtsverplichtingen.

VERSLAG**Indiening**

DE VOORZITTER : Dames en heren, het volgende verslag werd ingediend :

— door mevrouw W. Demeester-De Meyer namens de Commissie voor onderwijs over de Beleidsnota Nationale Opvoeding ingediend door de heer J. Ramaekers, Minister van Nationale Opvoeding — 74 (1977-1978) - Nr. 2.

VOORSTEL VAN DECREET**Indiening en verzending**

DE VOORZITTER Het volgende voorstel van decreet werd ingediend en naar de bevoegde commissie verzonden

— door de heer J. Gabriels tot bescherming van de houtkanten, houtwallen en holle wegen — 86 (1977-1978) - Nr. 1.

‘Verzonden naar de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

DE VOORZITTER : Dames en heren, op verzoek

van mevrouw de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden, die deze voormiddag is verhinderd, stel ik voor de mondelinge vraag van de heer De Beul straks om 14 uur bij de aanvang van de middagvergadering te horen.

Geen bezwaar ? **(Neen)**

Dan is aldus besloten.

BELEIDSNOTA NATIONALE OPVOEDING ingediend door de heer J. Ramaekers, Minister van Nationale Opvoeding — 74 (19774978) - Nrs. 1 en 2

Mededeling van de Regering en bespreking

DE VOORZITTER : Dames en heren, aan de orde is thans het debat over de Beleidsnota Nationale Opvoeding van de heer J. Ramaekers, Minister van Nationale Opvoeding.

DE HEER K. POMA : Mijnheer de Voorzitter, ik vraag het woord.

DE VOORZITTER : U heeft het woord.

MOTIE VAN ORDE

DE HEER K. POMA (**op de tribune**) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, ik vraag het woord alvorens de Minister van Nationale Opvoeding zijn uiteenzetting zal aanvatten, ten einde te wijzen op het feit dat wij het buitengewoon belangrijk verslag van de Commissie maar pas vanmorgen hebben ontvangen. Van sommige leden vernam ik dat zij het gisteren ontvingen, maar er zijn ook andere leden die het nog niet hebben gekregen.

(Verschillende onderbrekingen bij de leden van de meerderheid)

Indien U mij niet gelooft dan kunt U samen met mij naar het postkantoor in Wilrijk gaan. Ik herhaal het, ik heb het verslag pas vanmorgen ontvangen en ik wil hier niets verklaren dat niet met de waarheid overeenstemt.

Er zijn inderdaad enkele leden van mijn groep die het verslag zaterdag reeds in hun bezit hadden en die het gedurende het weekeinde hebben kunnen lezen. Maar ook andere leden van mijn groep, waaronder ikzelf, hebben dit verslag pas vandaag ontvangen.

Tot mijn spijt moet ik zeggen dat ik niet kan akkoord gaan met het feit dat wij thans de bespreking over een dergelijke bijzondere aangelegenheid zouden aanvatten zonder het verslag te hebben gelezen. Voor de leden van de Commissie is dat niet zo erg want zij hebben hun teksten kunnen voorbereiden.

Het komt mij toch voor dat dit debat zich tot alle leden van de Cultuurraad richt en niet uit-

sluitend tot de leden van de Commissie, zoniet zou het geen openbare bespreking betekenen.

Mijnheer de Voorzitter, ik stel dan ook voor dat wij nu de uiteenzetting van de Minister zouden horen, maar dat wij met het eigenlijke debat een volgende vergadering zouden starten.

Dit is het voorstel dit ik tot de Cultuurraad formuleert.

DE VOORZITTER : Het verslag waarover hier sprake is is vrijdagavond rechtstreeks uit de drukkerij in Gent vertrokken teneinde geen enkel tijdverlies te veroorzaken.

Ik ben dan ook overtuigd dat de overgrote meerderheid van deze Vergadering dit verslag inderdaad zaterdag heeft ontvangen. Daar er echter een uitdrukkelijke vraag tot verdaging is geformuleerd, leg ik deze vraag — zoals het Reglement voorziet — ter stemming bij zitten en opstaat.

— **Het voorstel tot verdaging wordt bij zitten en opstaan verworpen.**

DE VOORZITTER : Het incident is gesloten.

BELEIDSNOTA NATIONALE OPVOEDING Inge-
diend door de heer J. Ramaekers, Minister van Na-
tionale Opvoeding — 74 (1977-1978) - Nrs. 1 en 2

Indeling van het debat

DE VOORZITTER : Overeenkomstig de wens van het Bureau om tot een gestructureerd debat te komen ten einde een systematisch verloop ervan mogelijk te maken, en opdat het betoog van iedere spreker een optimaal effect zou sorteren, stel ik de volgende wijze van behandeling voor :

eerst zal de Minister van Nationale Opvoeding een uiteenzetting geven en nadere toelichting verstrekken over zijn Beleidsnota Nationale Opvoeding ; daarna horen we het verslag van mevrouw Demeester-De Meyer namens de Commissie voor onderwijs ;

tijdens de daaropvolgende bespreking van de inleiding zal één gemandateerd spreker per fractie de mogelijkheid worden geboden gedurende 30 minuten de fundamentele visie van zijn fractie naar voor te brengen over de problematiek Nationale Opvoeding in haar geheel ;

vervolgens zullen we hoofdstuk na hoofdstuk behandelen, waarbij iedere spreker, ongeacht het aantal sprekers per Fractie, wordt verzocht een maximum spreektijd van 15 minuten in acht te nemen. Ik stel de Raad voor de morgenvergadering te sluiten om 12.30 uur. Wegens dwingende redenen zal de middagvergadering worden beëindigd om 66 uur. De heden bijeengeroepen Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium vergadert deze namiddag onmiddellijk na afloop van de openbare vergadering in zaal 12.

Is de Vergadering het eens met deze werkwijze ?
(Instemming)

Het debat is geopend.

DE HEER K. POMA : Mijnheer de Voorzitter, ik verneem dat wij om 16 uur met onze werkzaamheden zullen stoppen.

DE VOORZITTER : Maar mijnheer Poma, de agenda vermeldde dit toch.

DE HEER K. POMA : In het Bureau werd toch overeengekomen dat wij vandaag met de bespreking tot de „finish” zouden gaan.

Het spijt me dat de Cultuurraad reeds de beslissing heeft genomen om inderdaad vandaag de uiteenzetting van de Minister van Nationale Opvoeding en eventueel de uiteenzetting van de verslaggever te horen en de bespreking ervan te beginnen, om deze na anderhalf uur reeds te moeten beëindigen.

DE VOORZITTER : Mijnheer Poma, mag ik even antwoorden ? Inderdaad, dit is gekomen na de beslissing van het Bureau.

Het feit dat de Minister maar na de beslissing van het Bureau wist dat hij na 16 uur niet kon aanwezig zijn laat het volgende, heel interessante, debat toe met name dat de sprekers per fractie, met hun fundamentele optie vanuit de partij, vandaag allemaal aan het woord kunnen komen ; ook de Minister zal antwoorden.

Dit betekent dat wij, tijdens een volgende vergadering, de specifieke bespreking per hoofdstuk kunnen houden.

In tegenstelling met U meen ik dat wij vandaag naar een heel goede werkregeling kunnen gaan. En nogmaals, de Raad heeft beslist dat wij vandaag verder gaan met dit debat.

DE HEER H. DE CR00 : De oppositie wordt de kop ingedrukt.

DIE VOORZITTER : De heer Minister van Nationale Opvoeding heeft het woord.

Mededeling van de Regering en bespreking

DE HEER J. RAMAEKERS, Minister van Nationale Opvoeding (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, waarde collega's, bij het begin van deze uiteenzetting hou ik er aan de leden van de Commissie Onderwijs te bedanken — dit is natuurlijk de traditie, maar toch wil ik er nogmaals de nadruk op leggen — voor de constructieve wijze waarop de beleidsnota, door mij in de Cultuurraad neergelegd, door hen werd benaderd. Er heeft een reële dialoog plaats gehad.

Het heeft mij verheugd dat de Commissie mevrouw Demeester als verslaggever heeft aangeduid.

Haar belangstelling kennende voor de behandelde stof, weten wij dat wij over een degelijk verslag over onze besprekingen zouden beschikken.

Ik meen te mogen zeggen dat de beleidsnota, samen met dit verslag, een document uitmaken dat waardevol is zowel voor de Minister als voor de leden van deze Cultuurraad.

Uit de besprekingen in de Commissie is evenwel ook gebleken dat het noodzakelijk is de respectieve bevoegdheden van het Parlement enerzijds en van de Cultuurraad anderzijds duidelijk te omschrijven.

Artikel 59bis van de Grondwet luidt gedeeltelijk als volgt : „De Cultuurraden regelen, ieder wat hem betreft, bij decreet : 2° het onderwijs, met uitsluiting van wat betrekking heeft op de schoolvrede, de leerplicht, de onderwijsstructuren, de diploma's, de toelagen, de wedden en de **schoolbevolkingsnormen**”.

Onderzoeken wij nader twee punten uit deze tekst :

1. Wat is onderwijs ?
2. Wat betekenen precies de beperkingen ?

1. Wat is Onderwijs ?
Uit de voorbereidende werken, inzonderheid het verslag van de Senaatscommissie, blijkt duidelijk dat de term „onderwijs” in brede zin moeten worden verstaan. Naschools onderwijs, buitengewoon onderwijs, schriftelijk onderwijs en alleszins ook het universitair onderwijs zijn hierin begrepen. Zo ook volgens een advies van de Raad van State is er geen bezwaar om het postgraduaat te **beschouwen** als een aangelegenheid van onderwijs waarvoor de Cultuurraad binnen de perken van de Grondwet bevoegd is.

Daarbij mag eveneens gerekend worden het organiseren van universitaire **onderzoekscen-**tra, maar dan alleen wanneer dit onderzoek tot het onderwijs behoort. Het organiseren van het onderzoek dat zich niet met het onderwijs integreert, valt niet onder de bevoegdheid van de Cultuurraad wiens bevoegdheid inzake zulk onderzoek beperkt is tot de aanmoediging van de vorming van navorsers.

2. Wat betekenen de beperkingen ?

Artikel 59, § 2, beperkt de bevoegdheid van de Cultuurraad. Uitgesloten is alles wat betrekking heeft op de schoolvrede.

De schoolvrede is ruimer dan het Schoolpact. Zij heeft betrekking op wetten, besluiten en protocollen die de verhoudingen tussen de verschillende schoolnetten regelen.

Bij wijze van voorbeeld kan men citeren :

- de vrije keuze van schooltype door de ouders ;
- het recht van de Staat om onderwijs van alle niveaus te organiseren en om onderwijsinstellingen op te richten ;

- het recht op toelagen voor de provinciale, de gemeentelijke en de vrije scholen ;
- de resoluties van de Permanente **Schoolpact-**commissie, voornamelijk wat betreft de neutraliteit, de recrutering en de bevorderingen in het Rijksonderwijs.

DE HEER H. DE CROO : Dit alles behoort dus niet tot de Cultuurraad volgens U.

DE HEER J. RAMAEKERS, Minister van Nationale Opvoeding : Ik ben de beperkingen aan het opnoemen.

Verder hebben wij de statuten voor het onderwijzend personeel in alle netten.

Ook de akkoorden betreffende het universitair onderwijs maken deel uit van de schoolvrede.

Uit het verslag van de Senaatscommissie blijkt dat door de onderwijsstructuren aan de wetgever over te laten, de bedoeling voorzat een eenvoudigheid te behouden „voor de grote indelingen”.

De Cultuurraden zullen maatregelen kunnen nemen tot modernisering van onderwijsvormen in de mate waarin zij de verschillende niveaus, hun duur en de voor elke trap vereiste diploma's eerbiedigen.

De diploma's, de toelagen, de wedden zijn eveneens uitgesloten van de bevoegdheid van de Cultuurraden.

Met de schoolbevolkingsnormen die eveneens tot het domein van de wetgever blijft behoren, worden bedoeld het aantal betrekkingen, de splitsingsnormen, de hergroepering der leerlingen. Voor het universitair onderwijs is deze materie geregeld bij de wet van 27 juli 1971 op de financiering en de controle.

Anderzijds wat de bevoegdheden van de Cultuurraden betreft, blijkt uit het verslag van de Heer MEYERS dat o.m. tot de bevoegdheid van de Cultuurraden behoren :

- de omschrijving en de controle van de leerplicht ;
- de verschillende studierichtingen met hun programma's, lessenrooster en leerplannen, voor zover zulks niet geïmpliceerd is in de voorwaarden opdat de diploma's zouden worden erkend ;
- voor het onderwijzend personeel vereiste diploma's.

Hier kan aan toegevoegd worden het overleg, de adviezen en voorstellen die alle aangelegenheden betreffen die de samenwerking onder de onderwijsinstellingen, ook in het bijzonder de universitaire instellingen, behorend tot een zelfde taalgroep, aangaan. Het is trouwens deze laatste bevoegdheid die de Cultuurraad bij decreet van 21 december 1976 aan de V.L.I.R. heeft toegekend.

De V.L.I.R. — opgericht door de Cultuurraad

en zopas geïnstalleerd — kan enkel de bevoegdheid hebben die deze Cultuurraad van de Nederlandse Cultuurgemeenschap kan toekennen, d.w.z. geen bevoegdheid inzake structuren, diploma's, normen. Geen bevoegdheid over wetenschappelijk onderzoek behalve dat wat in het onderwijs is geïntegreerd en vanzelfsprekend ook de aanmoediging van de vorming van de vorsers.

Wanneer de bevoegdheden van de Cultuurraden over de in het verslag MEYERS opgesomde punten reëel zijn, is het evenwel zo dat uitgezonderd de omschrijving en de controle van de leerplicht, deze onderwerpen op dit ogenblik geregeld worden bij koninklijk besluit of ministerieel besluit. De culturele autonomie betekent hier dat voor deze onderwerpen de beide Ministers van Nationale Opvoeding afzonderlijk van elkaar kunnen handelen en geen gemeenschappelijk besluit hoeven te treffen. Een verschillende regeling voor de beide Cultuurgemeenschappen is reëel mogelijk. Om concreet te zijn; behoren tot de bevoegdheid van elk der Ministers afzonderlijk — wat niet betekent dat ze per se afzonderlijk of verschillend moeten optreden — onder meer :

- de algemene planning inzake onderwijs op elk niveau ;
- de oprichting van taalopvangklassen voor kinderen van vreemde arbeiders ;
- de hervorming van het lager onderwijs ;
- de uitvoering van de hervorming van het secundair onderwijs ;
- de reorganisatie van het beroepsonderwijs ;
- de hervorming van het hoger pedagogisch onderwijs, uitgezonderd de studieduur ;
- de organisatie van een open universiteit, voor zover deze geen wettelijke diploma's aflevert.

De Grondwetgever heeft, algemeen gesproken, een evolutieve trend in de zin van uitbreiding van de bevoegdheden van de Cultuurraad ingebouwd in artikel 59bis, door zich te onthouden van een exhaustieve opsomming van de culturele materies. In hetgeen voorafgaat heb ik aange-toond dat het onderwijs hierop evenwel een uitzondering maakt, hier is zoals blijkt elk onderwerp duidelijk classificeerbaar.

Zo wij deze oppuntstelling hebben willen doen, Mijnheer de Voorzitter, was onze bedoeling alleen tegemoet te komen aan vragen die gesteld werden tijdens de werkzaamheden van onze commissie.

Wij geloven niet dat de bespreking van deze beleidsnota in de Cultuurraad de aanleiding moet zijn tot een uitgesponnen juridisch debat.

Inderdaad, het is zo, dat in het Gemeenschaps-pact dat opgenomen werd in de Regeringsverklaring, op dit ogenblik de toestand vastgelegd wordt, in die zin dat in de huidige omstandigheden met betrekking tot de culturele autonomie inzake onderwijs voor de bevoegdheden zowel als

voor de executieven het status quo behouden blijft.

Mijnheer de Voorzitter, waarde collega's, de algemene lijn die doorheen mijn politiek zal lopen, wordt bepaald door volgend principe :

Het onderwijs en de opvoeding zijn een recht voor allen, de gemeenschap heeft als plicht elk lid door passende begeleiding maximale kansen op ontplooiing te bieden. De opvoeding moet worden gezien als wat ze werkelijk is : een dienst van en voor de gemeenschap.

Mijn beleid zal er naar streven elk individu de mogelijkheid te schenken zich volledig te ontplooiën in de gemeenschap. Ik wens te breken met het bestendigen van voorrechten. Naar onze mening moet hiervoor :

- aan iedereen onderwijs verschaft worden volgens zijn aard en zijn bekwaamheid, ongeacht zijn sociale status, zijn geslacht, zijn levensbeschouwing of zijn financiële mogelijkheden ;
- aan iedereen gelijke kansen geboden worden op elk moment van het leven en gedurende heel de loopbaan ongeacht de leeftijd en de basisvorming.

Eén van de basisbeginselen van elke onderwijs-hervorming zal er in bestaan alle onderwijsvormen van eenzelfde niveau nader tot elkaar te brengen door ze te integreren in eenzelfde structuur.

Daarbij sluit de noodzaak aan van :

- het uitstellen van de definitieve studiekeuze ;
- de permanente begeleiding om de betrokkenen volgens hun mogelijkheden te oriënteren en om te beletten dat sommigen voortijdig hun studiën afbreken ;
- de blijvende mogelijkheid tot heroriëntering ;
- een opvoedingsproces te ontwikkelen dat ononderbroken verder loopt.

Om deze doelstellingen te bereiken is het aange-wezen de opleiding in twee fasen te splitsen :

- een eerste fase die algemeen is en naar polyvalentie leidt ;
- een tweede fase, die na keuze van een loopbaan, de specialisatie, de vervolmaking, de aanpassing aan gewijzigde situaties verstrekt.

Het probleem van de culturele ontvoogding hangt nauw samen met het democratisch bewustzijn van de massa, niet alleen politiek, doch ook inzake de organisatie van de economie. Het veronderstelt het opnemen van reële verantwoordelijkheden, ook door de jongeren. Zo wordt de kritische vorming van alle werknemers in vraag gesteld. Het onderwijs moet deze kritische vorming verzorgen. Het hoofddoel van het onderwijs is dan ook de vorming van de persoonlijkheid.

Het moet de bedoeling zijn onderwijsstructuren te realiseren aangepast aan de behoeften van de moderne mens in de snel evoluerende maatschap-pij.

Materieel, cultureel en sociaal impliceert de democratisering dat elke burger recht heeft op permanente vorming. De permanente vorming is een absolute noodzaak in een mobiele maatschappijvorm als de onze en is het enige middel om over de duur van heel het leven de integrale ontwikkeling van de persoonlijkheid te verzekeren.

Na de grondige bespreking in de Commissie en rekening houdend met het verslag van mevrouw Demester, kan ik mij voor de verschillende hoofdstukken beperken tot de hoofdlijnen.

In de eerste plaats wil ik handelen over het basisonderwijs.

De organisatie van het basisonderwijs, zoals de organisatie van het onderwijs op elk niveau, moet worden gezien in het ruimere kader van het gehele onderwijsbeleid.

De continuïteit die in de begeleiding van de kinderen wordt beoogd, wens ik ook door te trekken in de vernieuwingsaanpak.

Met het oog op deze continuïteit en met de bezorgdheid reeds gestarte vernieuwingspogingen niet af te breken, heb ik beslist het algemene principe van de Commissie Onderwijsvernieuwing Basischool te behouden. Er wordt teruggekeerd, zoals in het V.L.O.-Project voorzien was, naar meer overleg en samenwerking onder de verschillende onderwijsnetten.

Ook zal in de loop van dit schooljaar reeds worden onderzocht welke vernieuwingspogingen reeds vatbaar zijn voor ruimere toepassing naar het gehele veld van het basisonderwijs.

In dit verband zal de taakomschrijving van de pedagogische inspectie herzien worden en omgebogen worden naar die van begeleidingsfunctie.

Aan de Cultuurraad kan ik mededelen dat ondertussen dergelijke maatregelen werden genomen. Zo ook zal de pedagogisch-didactische taak van het hoofd van de school worden gerevaloriseerd. Meer specifiek zal de aandacht vooral gevestigd worden op :

- de integratie en differentiatieproblematiek, vooral wordt gestreefd naar een nauw samenbrengen van de groep **5-, 6- en 7-jarigen** ;
- het voorkomen en bestrijden van **leerbelemmeringen**.

Het experiment met onze aanpassingsklassen heeft aangetoond dat wij hier een structuur hebben gevonden die waardevol is en moet worden uitgebreid. Wij hebben het aantal aanpassingsklassen dit jaar aanzienlijk verhoogd.

- Het overbruggen van de geschillen tussen huiselijk milieu en schoolse omgeving. Hierbij wordt gedacht aan alle kinderen die tot marginale groepen behoren. Ongetwijfeld neemt het opvangen van kinderen van gastarbeiders een belangrijke plaats in.

Tenslotte wens ik ook de aandacht te vestigen op de relatie school-gezin. Zonder een sterke betrokkenheid van de ouders bij het onderwijsgebeuren hebben vernieuwingspogingen weinig kans op slagen.

In verband met het basisonderwijs wil ik nog enkele bedenkingen maken ten aanzien van de verlengde schoolplicht.

Sedert de invoering van de leerplicht in ons land — 19 mei 1914 — heeft het wereldbeeld grondige wijzigingen ondergaan, zowel op maatschappelijk terrein als op onderwijskundig gebied. De veranderingen verplichten ons tot een wettelijke aanpassing van de onderwijsvoorzieningen aan de noden van de tijd.

In de openbare vergadering van de Cultuurraad wil ik de nadruk leggen op het feit dat de Commissie ermee akkoord was dat de verlengde schoolplicht los staat van de problemen die zich inzake de tewerkstelling stellen.

De essentiële kenmerken van het wetsontwerp dat wordt voorgelegd zijn de volgende :

- de nadruk wordt gelegd op de begeleiding van de leerlingen in schoolverband ;
- de uitbreiding van de schoolplicht gebeurt naar 5-jarigen, als algemene regel, en naar 14- en 15-jarigen toe ;
- de bijdrage van de Staat tot het dekken van de kosten van de schoolbehoeften wordt uitgebreid tot de schoolplichtige leerlingen van het secundair onderwijs ;
- een andere wijze van controle op de schoolplicht wordt ingevoerd. Een onderscheid wordt gemaakt tussen controle op de inschrijving waarvoor de Burgemeester verantwoordelijk is, en controle op regelmatige schoolbijwoning die gebeurt door de schoolhoofden en door de Rijksinspectie. De modaliteiten van de controle worden niet meer expliciet opgenomen in de wet, maar zullen worden bepaald bij koninklijk besluit ;
- de controle is in de eerste plaats een sociale opdracht, zij zal, voordat sancties worden overwogen, **remediërend** optreden in samenwerking met de sociale diensten van de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn ;
- het verbod op kinderarbeid wordt uitgebreid tot alle schoolplichtige kinderen ;
- een (verplicht) examen wordt afgeschaft als bewijs dat leerlingen met vrucht hun studiën in de lagere school hebben voltooid.

Het vervroegd aanvangen van de schoolplicht is gesteund op de ervaringen van **vernieuwingsexperimenten** in beide taalgemeenschappen. Daaruit is gebleken dat de leeftijdsgroep van de **5-, 6- en 7-jarigen** op een andere wijze moet worden begeleid dan tot nog toe het geval is.

Op de eerste plaats moet een continu verloop in de ontwikkeling van de kinderen worden nagestreefd. Voor heel wat kinderen gaat de overgang naar de lagere school nu gepaard met affectieve stoornissen, waardoor **ontwikkelingsmoeilijkheden** ontstaan. De verlaging van de schoolplicht naar de **5-jarigen** toe impliceert een meer kindgericht maken van de begeleiding voor de leeftijdsgroep van 5 tot 7 jaar.

Uit het ontwerp van wet en de bijhorende commentaar, zal zeer duidelijk blijken de bekommernis om de rechten van de kinderen op harmonische ontwikkeling, op opleiding en vorming door middel van pedagogische begeleiding te vrijwaren. Vooraf moet worden beklemtoond dat het geenszins de bedoeling kan zijn de lagere school een jaar vroeger te laten aanvangen. De 5-jarigen zullen nog verder worden begeleid in een sfeer eigen aan een progressief gericht kleuteronderwijs. Daarmee wordt bedoeld dat men enerzijds rekening zal houden met de individuele ontwikkelingsmogelijkheden van elke kleuter, maar anderzijds dat men ook voor een deel zich zal richten op het geleidelijk weerbaar maken voor de overgang naar de lagere school.

De schoolplicht vanaf 5 jaar moet ons ook de gelegenheid geven vroeger dan nu het geval is de achterstand in te halen die vele kinderen hebben ingevolge het gezinsmilieu waarin zij opgegroeid zijn. Wij denken hier aan achterstand inzake taal, sociale omgang, motorische handigheid enz. In de onderwijsorganisatie zullen maatregelen worden ingebouwd die de 5-jarige kinderen zullen beschermen tegen oordeelkundig opnemen in de lagere school. Zowel ten aanzien van de inrichtende machten als van de ouders zal passende informatie worden verstrekt, waardoor de ontwikkelingskansen van de kinderen worden gevrijwaard. Normaal zou de begeleiding na 11 jaar, d.w.z. tot en met de leeftijd van 15 jaar, moeten uitmonden in een soort van finaliteit, d.w.z. dat ieder kind een ontwikkeling moet kunnen bereiken, waardoor het kan komen, binnen zijn mogelijkheden, tot een economische zelfstandigheid en tot een zo breed mogelijke integratie in de gemeenschap.

In verband met aangepaste onderwijsvormen werd reeds een werkdocument opgesteld waaraan de verschillende inrichtende machten hebben meegewerkt, en dat als basis kan dienen om de verlenging van de leerplicht structureel-organisatorisch te kunnen opvangen.

Volgende principes zullen worden geëerbiedigd :

- tot 16 jaar moet het onderwijs afgestemd zijn op de basisvorming, de algemene persoonsontplooiing en de maatschappelijke integratie van de jonge mens ;
- het begrip algemene vorming zal inhoudelijk

worden bijgewerkt in de zin van de specifieke geaardheid van de opleiding ;

- de praktijkvakken zullen **reëler** worden aangepakt, een pragmatische onderwijsvorm impliceert dat de gewone onderwijsformule gebaseerd op een uitsluitend schools stramien kan worden doorbroken.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, zo kom ik tot het secundair onderwijs. Aan dit probleem werd in de commissie heel wat aandacht besteed. In het V.S.O. zoals het voor het eerst in september 1970 werd ingevoerd, waren onder meer de hiernavolgende beginselen ingebouwd :

- het verdagen van de studiekeuze ;
- de permanente studiebegeleiding ;
- de progressieve oriëntering der studiën volgens een systeem van opties ;
- het streven naar een op het individu afgestemd onderwijs, met studiepakketten aangepast aan de persoonlijke interesse en bekwaamheid ;
- het ophalen van socio-culturele achterstanden
 - en ik leg hier de nadruk op ;
- het verschaffen van een kritische, geactualiseerde vorming en het bevorderen en waarderen van alle kennisinhouden die de sociale relaties bepalen ;
- het bekomen van een grotere interpenetratie van de verschillende vormen van secundair onderwijs en de volledige gelijkwaardigheid van de studiën op dit niveau ;
- een betere voorbereiding tot het hoger onderwijs en tot de permanente vorming.

Iedereen weet dat het traditioneel en het vernieuwd secundair onderwijs naast elkaar bestaan. Het Rijksonderwijs en het grootstedelijk onderwijs zijn overgegaan naar het V.S.O., het privé-initiatief is voor meer dan 80 % traditioneel gebleven. En nochtans werd via de informatiemedia herhaalde malen medegedeeld dat er ook in het vrij onderwijs een positieve consensus tegenover het V.S.O. bestaat. Dit probleem moet in onderling overleg worden aangepakt.

Wij menen dat de mogelijkheid bestaat om hier tot een akkoord te komen.

Het is duidelijk dat er naar meer gelijkvormigheid moet worden gestreefd. De overleg- en **verbeterings**commissie, die werd opgericht om de convergentie tussen de onderwijsnetten te bewerken, werd door mij hoofdzakelijk belast met opdrachten die in de richting van het naar elkaar groeien gaan.

Wat het V.S.O. betreft zal ik trachten door **weloverdachte** oplossingen terug te komen tot de oorspronkelijke beginselen en wel als volgt :

- de verwarring en de onzekerheid zal weggenomen worden waarmede velen, die bij het V.S.O. betrokken zijn, te kampen hebben. Informatie, bezinning en rust moeten in de plaats komen van verwarring en onzekerheid ;

— een zo groot mogelijke polyvalente vorming zal worden uitgebouwd met een geleidelijke terugkeer naar een modulair systeem. Het modulair systeem is de enige mogelijkheid om een **studiepakket** samen te stellen dat aansluit bij de persoonlijkheid van de student. Het is in algemene regel niet mogelijk een definitief **studieverloop** te bepalen van bij de aanvang van het secundair onderwijs. Daarom wordt precies in het V.S.O. een uitstelperiode voorzien tijdens dewelke een polyvalente vorming verstrekt wordt, waarop meerdere opleidingen kunnen geaxeerd worden. Deze betrachting werd in grote mate gerealiseerd door hoofdzakelijk in de observatiegraad, maar ook in de oriënteringsgraad, een gemeenschappelijke stam van leervakken te voorzien.

Uit een eerste studie van de referentieroosters van het derde en vierde leerjaar kan worden opgemaakt dat bepaalde studierichtingen, mits kleine correcties, nog dichter bij elkaar kunnen gebracht worden. Ook de overgang van nabije naar lange kwalificatie mag niet alleen een reglementaire beschikking blijven, maar moet ook feitelijk mogelijk worden gemaakt.

Het uitstellen van de studiekeuze en een meer uniforme opleiding in de eerste twee graden heeft als logisch gevolg dat, daarbij aansluitend, de mogelijkheid **gecreëerd** wordt om, in de determinatiegraad, een gevarieerd vormingspakket samen te stellen in functie van de motivatie en naar aanleg van de student. Niet alleen het beginsel van de individualisatie pleit ten voordele van dit inzicht, maar ook het recht voor elkeen om die opvoeding te krijgen die hij wenst is hierdoor **geëerbiedigd**.

Uw commissie heeft heel wat tijd en aandacht besteed aan het buitengewoon onderwijs.

Het is duidelijk dat t.a.v. de schoolbevolking van het buitengewoon onderwijs problemen opduiken die niet altijd voorkomen in andere onderwijsnormen.

Pragmatische en geleidelijke uitvoering en toepassing zijn daarom fundamentele principes waarmee rekening dient te worden gehouden.

Daarom zal op de eerste plaats een aanpassing moeten komen van het normenbesluit van 27 oktober 1966 aan de wet van 6 juli 1970 en aan de besluiten nr. 2 omschrijving van de types en de organisatie van het buitengewoon onderwijs.

Hierbij zal aandacht worden besteed aan de vaststelling van het wekelijks aantal lestijden. In het gehele gamma van het buitengewoon secundair onderwijs schommelt het aantal wekelijkse lestijden nu van 30 tot 36. Er dient gestreefd naar eenzelfde aantal uren zowel in het Rijks- als in het gesubsidieerd buitengewoon onderwijs teneinde op dit vlak misleidende concurrentie te vermijden.

Ik vestig de aandacht van de vergadering op wat ik op bladzijde 20 van het verslag heb gezegd in verband met het buitengewoon secundair onderwijs.

Gedurende de laatste jaren heeft het buitengewoon lager onderwijs een zeer grote ontwikkeling gekend. Heel wat jongens en meisjes verlaten dit onderwijs en staan dan voor een vacuum omdat de scholenstop belet het buitengewoon secundair onderwijs verder uit te breiden. Degenen die het buitengewoon lager onderwijs verlaten moeten kunnen worden opgevangen in het buitengewoon secundair onderwijs. Op dit vlak moeten maatregelen worden genomen.

In dit opzicht moet ook worden gedacht aan het leerlingenvervoer, waarbij moet worden gestreefd naar een minimum verblijf van de gehandicapte kinderen op de autobussen.

Nu overal wordt geijverd voor een vermindering van de arbeidsduur mag het niet zijn dat gehandicapte kinderen een langere dagtaak toegewezen krijgen dan hun ouders.

Binnen het raam van een gecoördineerd gehandicaptenbeleid zal een bijzondere aandacht worden besteed aan de oprichting van semi-internaten gehecht aan de scholen voor buitengewoon onderwijs van het Rijk.

Een sterkere integratie van de gespecialiseerde P.M.S.-Centra in de scholen voor buitengewoon onderwijs zal worden betracht, ze zullen mogelijk worden uitgebouwd tot zuivere begeleidingscentra.

In het voorontwerp van koninklijk besluit houdende de organisatie van het buitengewoon onderwijs wordt ruime aandacht geschonken aan de klasseraad, die zowat het centrale punt vormt van de pedagogische begeleidingsactiviteiten.

De bedoeling en de taak van de klasseraad zal erin bestaan samen met het begeleidingsteam — gespecialiseerd P.M.S.-centrum — een geheel handelingsplan op te stellen waaraan door alle leerkrachten wordt gewerkt en waardoor een concrete taakverdeling ontstaat en velerlei informatie wordt uitgewisseld. Door te werken in team neemt de efficiëntie van het leraarswerk toe, hetgeen leidt tot pedagogische verrijking en tot een betere hulpverlening aan de kinderen.

Met de bedoeling die hulpverlening te optimaliseren, zal ook worden gezocht om voor sommige organisatievormen in het buitengewoon secundair onderwijs meer vrijheid te verlenen om het programma van de praktijkvakken aan te passen aan de individuele mogelijkheden van de leerlingen.

Mijnheer de Voorzitter, ik wil tevens wijzen op de rol van de psyche-medisch-sociale centra.

Om tegemoet te komen aan de noden van de P.M.S.-Centra zelf — met het oog op een betere specifieke hulp aan de kinderen — en op een

beter werken in teamverband, heb ik de bedoeling in mijn beleid een reeks van voorzieningen en maatregelen te treffen.

In de opvoedingssituatie wordt meer en meer de klemtoon gelegd op de ontplooiing van de totale persoonlijkheid en daardoor is er ook meer behoefte aan begeleiding op psychisch, medisch en sociaal vlak.

Deze opvatting strookt niet met de werking van de Diensten voor Studie- en Beroepsoriëntering waar het accent ligt op de oriëntering. Studie en beroepsoriëntering is uiteraard slechts één, zij het een belangrijk aspect van de begeleiding.

Het volstaat niet langer de oriënteringsadviezen te verstrekken op de traditionele keuzemomenten. De geïsoleerde studie- en **beroepsoriëntering** is voorbijgestreefd. Ze dient vervangen door een ruimere optiek van de psyche-medisch-sociale begeleiding die oog heeft voor al wat het kind mee maakt en hulp verstrekt in zijn groei en ontwikkeling. M.a.w. de diensten voor studie- en beroepsoriëntering dienen geleidelijk omgevormd tot of opgenomen te worden in de P.M.S.-Centra.

Een wetsontwerp betreffende de wijziging van de wet van 1 april 1960 zal de omvorming van de diensten tot centra verder tot stand brengen. Nadien kan worden overgegaan tot een definitieve redactie van een organiek statuut.

Een volwaardige en volledige begeleiding, vanaf het moment van de diagnosestelling tot en met de remidiëring en revalidatie, zal ook in de Rijkssector worden uitgebouwd. De Rijks-P.M.S.-Centra dienen uitgebouwd tot centra met een polyvalente taak, die benevens de huidige benadering ook instaan voor de specifieke hulpverlening waaronder bepaalde vormen van revalidatie en remidiëring.

Mijn bekommernis om het onderwijssysteem tut rust te laten komen, strekt zich ook uit naar de P.M.S.-Centra.

Het personeel van de Centra beschikt evenwel nog steeds niet over een eigen statuut. Ik heb dan ook de intentie om de realisatie van een eigen statuut voor de personeelsleden als een prioritaire doelstelling te beschouwen.

Ik kan U ook mededelen dat een tekst klaar is om te worden voorgelegd aan de instanties die moeten geconsulteerd worden.

Gezien de preciaire toestand van de arbeidsmarkt, is het ten zeerste wenselijk dat ouders en kinderen zo volledig mogelijk worden ingelicht over de gehele gamma beroepen, de reële inhoud ervan en de toekomstmogelijkheden. De Centra dienen in dat verband nauwer samen te werken met de diensten van de R.V.A. en het Planbureau, zodat er ook prognoses over de beroepen kunnen worden verstrekt.

Als onmiddellijke maatregel gaf ik opdracht aan een werkgroep van de Rijks-P.M.S.-Centra tot het opstellen van een beroepenboek dat de meest voorkomende beroepen in ons land beschrijft, samen met de daaraan voorafgaande opleidingen en uitwegen.

We zullen tevens de centra en diensten vragen nog meer aandacht te besteden aan een zo ruim mogelijke informatie onder de vorm van brochures, voorlichtingsvergaderingen, informatie nopens de schoolstructuren, de verschillende studierichtingen en de daarop aansluitende beroepskeuzen en -mogelijkheden. In dat verband wordt in de Rijkscentra een uitgebreide brochure over de studierichtingen na het hoger secundair onderwijs opgesteld.

Wat het pedagogisch hoger onderwijs betreft is de reglementering van het normaalonderwijs — nu pedagogisch hoger onderwijs — voorbijgestreefd. Zij zal worden aangepast aan de herklasering van dit onderwijs in het hoger onderwijs van het korte type.

Ook de pedagogische opleiding zelf van de leerkrachten is onaangepast. In de commissie was er wel een soort nostalgie voelbaar naar de opleiding in de vroegere normaalscholen.

De studenten van het pedagogisch hoger onderwijs dienen voorbereid te worden op hun nieuwe functie en hun nieuwe taak.

Het pedagogisch hoger onderwijs zal de initiële opleidingstypes omvatten voor kleuterleider, onderwijzer en regent. Bij het opstellen van de reglementering zal er rekening mee gehouden worden dat de normaalscholen **reële** pedagogische instituten dienen te worden die verschillende opleidingstypes verzorgen die onderling gelijkwaardig zijn.

Overgangsmaatregelen voor houders van diploma's van het onderwijs van het korte type of van een kandidaatsdiploma naar een aangepast tweede leerjaar zullen voorzien worden. Dit zal dan leiden tot het behalen van een diploma van geaggregeerde lager secundair onderwijs, wat de betrokkene zal toelaten te onderwijzen in de vakken vermeld op het basisdiploma.

Diploma's van geaggregeerde voor het lager secundair onderwijs moeten ook kunnen behaald worden in het onderwijs voor sociale promotie, alsook brevetten die leiden tot bijkomende onderwijsbevoegdheid, aanvullend bij het basisdiploma van geaggregeerde kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs.

Het aantal wekelijkse lessen, zoals dit voor het onderwijs van het lange type gebeurde, dient voor de drie opleidingstypes te worden beperkt.

Conform aan één der algemene principes die ik heb vooropgesteld moet ook de vorming van de

leerkrachten worden ingedeeld in een **opleidings-**fase, gericht op een degelijke startpositie van de jonge leraar, opleidingsfase die gevolgd wordt door een systematische permanente begeleiding tijdens de beroepsuitoefening. Ingevolge deze visie is een verlenging van de opleidingsfase niet aangewezen.

De initiële opleiding moet gericht zijn op de actueel geldende en onmiddellijk te voorziene **onderwijs-**praktijk. De diverse opleidingsvormen moeten meer aandacht schenken aan elkaars werktein. De studiën, in het bijzonder deze van geaggregeerde van het lager secundair onderwijs, zullen gericht worden op de nieuwe methodiek, klasseraad, evaluatie, observatie, oriëntatie, alsook op de nieuwe opvoedingstechnieken.

Inhoudelijk zullen ook de studiën van geaggregeerde lager secundair onderwijs meer gericht worden naar het vernieuwd beroepssecundair onderwijs, vooral met het oog op de verlenging van de schoolplicht. Tot op heden werden de regenten bijna uitsluitend voorbereid om les te geven in de algemeen vormende afdelingen van het lager secundair onderwijs. Het beroepsonderwijs is anders, heeft een eigen mentaliteit en de leerkrachten moeten zich daarvan ten volle bewust zijn en niet situatievreemd een ander onderwijsklimaat trachten over te planten.

Mijnheer de Voorzitter, waarde collega's, enkele woorden slechts over de pedagogische centra.

In vervanging van de bestaande pedagogische bureaus van het secundair en van het basisonderwijs zullen, in nauwe binding met de Pedagogische Hogere Instituten, pedagogische centra worden opgericht. De werking van deze pedagogische centra, telkens één centrum per provincie, zal worden gecoördineerd en geleid vanuit een centraal pedagogisch bureau. Zoals ik in de Commissie heb vooropgesteld opteer ik voor een vergevorderde samenwerking op dit vlak tussen de verschillende netten. Ik heb vastgesteld dat de verschillen, noch in de problemen die zich stellen, noch in de oplossingen die eraan worden gegeven, tussen de verschillende netten aanzienlijk **zijn** zodat een samenwerking op nationaal en provinciaal vlak mogelijk moet zijn.

De centra hebben zowel een begeleidende als informatieve taak. Ze zullen vanzelfsprekend **be-**last worden met studies die zullen ontstaan zowel vanuit de individuele kennismaking met het schoolgebeuren als vanuit opdrachten die toegestuurd worden vanwege het centraal pedagogisch centrum, Specialisatiemaatregelen en **coördinatie** tussen de Instituten onderling zullen dubbel gebruik voorkomen.

Ik kom nu tot het hoofdstuk hoger onderwijs. Het ogenblik lijkt thans gekomen op de kwantitatieve ontwikkeling een kwalitatieve evolutie te

laten volgen. Daarom nemen we ons voor om in de komende tijd een aantal maatregelen aan het Parlement of de Cultuurraad voor te leggen, die moeten bijdragen tot een waarachtige verbetering van ons hoger onderwijs.

Er zal, bij wet, een Hoge Raad voor het Universitair Onderwijs opgericht worden met een democratische samenstelling en met bevoegdheden die door het Parlement kunnen toegekend worden binnen de grenzen van artikel 59bis van de Grondwet. De opdrachten die bij decreet aan de V.L.I.R. werden toegekend zullen hierbij complementair zijn met name het overleg en de samenwerking onder de Vlaamse universitaire instellingen.

Door mij werd ondertussen aan deze interuniversitaire raad advies gevraagd over het ontwerp van decreet dat de open universiteit zal oprichten.

De thans bestaande „Vaste Commissie voor de academische graden en de programma's van de Universitaire examens" zal opgenomen worden in de Hoge Raad.

De Examencommissies van de Staat voor het universitair onderwijs zullen omgebouwd worden tot een Open Universiteit. De Open Universiteit maakt integrerend deel uit van de universitaire instelling, de georganiseerde studierichtingen — in eerste instantie beperkt — zullen bepaald worden in overleg tussen de universiteiten op initiatief **van** de Vlaamse Interuniversitaire Raad. Dubbel gebruik zal hierbij vanzelfsprekend dienen vermeden te worden.

Verouderde universitaire structuren zullen worden afgeschaft. **De** academische raad wordt afgeschaft gezien hij in feite sedert het invoeren, in 1953, van de raad van beheer als hoogste **advies-**en beslissingsorgaan geen enkel werkelijk nut meer heeft. De scholen en instituten zullen worden geïntegreerd in de faculteit waaraan ze verbonden zijn. De interfacultaire centra worden afgeschaft, doch de mogelijkheid zal worden voorzien dat twee of meer faculteiten samen zouden vergaderen en beraadslagen. In de plaats van de leerstoelen zullen departementen kunnen worden opgericht. Het afschaffen van de leerstoel zal een nieuwe regeling impliceren voor de benoeming tot gewoon hoogleraar, een **hiërarchie** in de loopbaan van het onderwijzend personeel zal worden ingebouwd met minimaal te eerbiedigen termijnen. Ook zullen andere criteria worden opgelegd voor het samenstellen van volledige betrekkingen.

Het onderscheid tussen wettelijke en wetenschappelijke graden zal verdwijnen. Het voorontwerp van wet dat ter advies aan de raden van beheer der universiteiten werd overgemaakt beoogt o.m. het volgende :

— de vervanging van de Commissie van de rectoren door een hoge raad voor het Universitair onderwijs ;

de uniformisering van de titulatuur der graden ;

de revalorisatie van de doctoraten met thesis ; een zo groot mogelijke uniformisering van de studieduur ;

het ontkoppelen van de titel van de academische graad enerzijds en de beroepstitel anderzijds ;

het opheffen van het onderscheid tussen de wettelijke en de wetenschappelijke graden, het versoepelen van de reglementering van de academische graden ;

het mogelijk maken van het invoeren van een systeem van **credits** wat betekent dat een student in het bezit van getuigschriften over bepaalde vakken vrijstellingen zou kunnen bekomen.

sedert 1929 bestaande regeling voor de aggregatie hoger secundair onderwijs zal worden aangepast. Er zal in geen geval sprake zijn van een verlenging van de opleiding, maar wel een sterker beklemtonen van de praktische vorming.

Wij zijn er ons van bewust dat wij met dit alles op heel wat weerstand zullen stuiten.

Door de wijze waarop wij een aantal van deze vraagstukken reeds hebben aangepakt, hebben wij bewezen dat het niet in **onze** bedoeling ligt onze zienswijze van boven af op te leggen of op te dringen. Wij willen hierover de dialoog, de **samspraak** met de universitaire middens. Deze middens moeten echter ook begrijpen dat ze de vorming van de opeenvolgende generaties aan deze universiteiten bepalend zijn voor de vooruitgang en de toekomst van onze gemeenschap, deze gemeenschap ook het recht van inspraak mag en moet eisen in de universitaire organisatie.

Mijnheer de Voorzitter, waarde collega's, ik wil besluiten met enkele bedenkingen over het wetenschappelijk onderzoek.

Wetenschappelijk onderzoek wordt niet alleen verricht aan de universiteiten, maar behoort ook tot de hoofdopdracht van een achttal wetenschappelijke instellingen die rechtstreeks ressorteren onder de bevoegdheid van de beide Departementen van Nationale Opvoeding en Cultuur.

Aan een sedert lang bestaande discriminatie inzake **taalrolverdeling** van het personeel zal thans worden verholpen. Sedert de publicatie in het Belgisch Staatsblad van de taalkaders van de wetenschappelijke instellingen zal bij elke bevoordering en aanwerving in deze instellingen zorgvuldig gewaakt kunnen worden over het eerbiedigen van deze taalkaders.

In de eerstvolgende dagen zullen een aantal vacante plaatsen in deze wetenschappelijke instellingen open verklaard worden. Hierdoor zal het

'taalevenwicht ten voordele van de Vlamingen in ruime mate worden hersteld.

Om te eindigen spreek ik nogmaals mijn dankbaarheid uit aan de commissie voor de dialoog die wij daar hebben gehad. De taak van een minister van Nationale Opvoeding is er een met grote verantwoordelijkheid. Een dergelijke zware en uitgebreide verantwoordelijkheid kan niet alleen worden gedragen. Ik denk bijgevolg dat in het **Parlement** en in de Cultuurraad bestendig een dialoog moet plaatshebben. In die geest van samenwerking wil ik mijn beleid democratisch maar ook vastberaden voeren.

Mijnheer de Voorzitter, ik hoop dat onder uw leiding de bespreking van mijn beleidsnota in deze Cultuurraad in dezelfde aangename en constructieve sfeer zal verlopen als dit het geval was in de bevoegde commissie van de Cultuurraad.

(Applaus op de banken van de meerderheid).

DE VOORZITTER : Ik dank de Minister voor zijn uiteenzetting en geef het woord aan Mevrouw Demeester-De Meyer, verslaggever.

MEVROUW W. DEMEESTER-DE MEYER, verslaggever (**op de tribune**) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte collega's, ik stel er prijs op de Minister te feliciteren voor het indienen van deze beleidsnota met betrekking tot de nationale opvoeding en dan nog wel voor de Cultuurraad.

Het is niet de eerste maal dat de minister van Nationale Opvoeding (Nederlandse sector) een beleidsnota indient voor de Cultuurraad.

Op 20 november 1973 diende ook Minister **Calewaert** een beleidsnota in en op 25 maart 1975 diende Minister de Croo een beleidsnota in enkel met betrekking tot het vernieuwd secundair onderwijs.

Het indienen van deze beleidsnota heeft echter wel een bijzondere betekenis omdat de Minister van Nationale Opvoeding niet alleen het totale onderwijsbeleid dat hij wil voeren in deze nota toelicht, maar ook omdat dit juist nu gebeurt.

Het is duidelijk dat deze nota niet het engagement is van de regering, maar wel het engagement van de Minister.

DE HEER G. SCHRANS : Wat is het verschil ?

MEVROUW W. DEMEESTER-DE MEYER, verslaggever : Gezien de Minister echter een eigen visie ontplooit zonder overleg gepleegd te hebben met zijn collega van Nationale Opvoeding (Franstalige sector) beschouwen wij dit als een positieve evolutie in de verdere culturalisering van het onderwijsbeleid.

De Commissie voor onderwijs heeft aan deze

beleidsnota gedurende vier vergaderingen veel aandacht besteed. Gedurende deze vergaderingen werd een constructieve discussie gehouden, waarvan U een weerslag vindt in het verslag over deze beleidsnota.

Tijdens de discussie werd vooral aandacht besteed aan en uitleg gevraagd over de verschillende aspecten toegelicht in deze nota. De confrontatie tussen de verschillende standpunten werd voorbehouden aan de bespreking in deze Cultuurraad.

Dat de discussies constructief zijn geweest is een verheugend feit, maar mag geenszins doen veronderstellen dat de verschillende leden van de Commissie, en dus ook de verschillende fracties van deze raad, het eens zouden zijn met de visie van de Minister. Een gedachtenwisseling rond deze beleidsnota moet trouwens de basis vormen van een nog betere visie met betrekking tot het onderwijsbeleid.

Met betrekking tot de inleiding werd o.m. van gedachten gewisseld over culturalisatie van het onderwijs, het begrip scholengemeenschap, de werking van de Schoolpaktcommissie, de rationalisatie, en dergelijke meer.

Aan te stippen valt dat de Schoolpaktcommissie onder een andere vorm zal functioneren — na contact met de verschillende partijen — en dat de Minister prioriteit wil geven aan het probleem van de rationalisatie, een rationalisatie die voldoende soepel is, ruimte laat voor de autonomie van de instellingen, verschil in structuur ondervangt en het ingewikkeld normenstelsel overbodig maakt.

Bij de bespreking van het basisonderwijs werd vooreerst vastgesteld dat de Minister de schoolplicht wil invoeren in plaats van de huidig bestaande leerplicht — de Minister heeft in zijn inleiding ons daarover een verantwoording gegeven — onder meer omdat het groepsgebeuren een noodzakelijk onderdeel is van de opvoeding.

Hierbij zal worden gestreefd naar een integreren van de kleuterschool in het basisonderwijs. Een accentverschuiving van het „niet alleen aanleren, maar ook begeleiden van de kinderen” is opmerkelijk.

Een ruime aandacht werd besteed aan het VLO-project, dat een nieuwe stimulans krijgt, o.m. door het toevoegen van een vijfde teamlid aan de Commissie voor onderwijsvernieuwing basisschool. Ik geloof dat dit op zeer gunstige reacties van de Commissie werd onthaald omdat de verschillende commissieleden betreurden dat aan dit VLO-project onder de vorige regering weinig aandacht werd besteed.

Dit nieuwe personeelslid van het team zal duidelijk tot opdracht hebben te zoeken naar een betere samenwerking tussen school, ouders en PMS-centra.

Bij de bespreking van het hoofdstuk secundair onderwijs werd veel aandacht besteed aan het vernieuwd secundair onderwijs en aan de schoolplichtverlenging. Wat niet in de Commissie zelf tot uiting is gekomen, maar dat één van onze bekommernissen uitmaakt inzake het beroepsonderwijs voor meisjes — wanneer de schoolplichtverlenging zal worden ingevoerd — is dat er in eerste instantie daaraan aandacht zal moeten worden besteed. Ook werd aandacht besteed aan de begeleiding van de leerlingen in het secundair onderwijs.

Een streefdatum voor veralgemening van het VSO zou bijzonder nuttig zijn. Schoolplichtverlenging is prioritair en moet inderdaad, volgens de Minister gepaard gaan met een hervorming van het beroepsonderwijs zelf, omdat het vooral leerlingen zijn uit dit beroepsonderwijs die door deze verlenging langer zullen begeleid worden. Bij een schoolplichtverlenging tot 16 jaar kunnen 13 à 14.000 leerlingen voor deze verlenging in aanmerking komen.

Met betrekking tot het buitengewoon onderwijs werd eens te meer het accent gelegd op de uitvoering van de wet op het buitengewoon onderwijs, een uitvoering die hopelijk de laatste zal zijn of tot wiens bevoegdheid u als Minister deze uitvoering als laatste zal behoren.

Verder werd gepleit voor een positiever formuleren van het artikel 1 van de wet op het BO, zodanig dat het al dan niet verplicht volgen van buitengewoon onderwijs vervalft. In de Commissie ontstond een ruime discussie over het eventueel integreren van het buitengewoon lager onderwijs in het basisonderwijs. Belangrijk is op te merken dat de Minister bereid is hiertoe experimenten op touw te zetten.

Een ruime aandacht werd ook besteed aan het probleem van het leerlingenvervoer, omdat de soms slechte organisatie van dit vervoer en het te lang vertoeven op de bussen zonder begeleiding een nadelige invloed heeft op de opvoeding van de kinderen uit het buitengewoon onderwijs.

Er werd aan de Minister gevraagd dringend maatregelen te treffen met betrekking tot deze begeleiding om niet alleen de tijd in te korten, maar ook om deze begeleiding beter te maken, met andere woorden ernaar te streven deze begeleiding zo goed te maken als in de school zelf.

Misschien — dit is een persoonlijke bedenking — betekent dit een tewerkstellingsmogelijkheid voor een aantal mensen.

Wij hebben heel veel aandacht gegeven aan de belofte van de Minister, belofte die hij daarnet heeft herhaald in zijn inleiding, de mogelijkheid te creëren het Buitengewoon Secundair Onderwijs uit te bouwen. Ik geloof dat dit niet alleen een probleem van de Minister zelf is maar ook van de

Schoolpactcommissie. Ik zou dan ook mijn verzoek willen richten tot alle leden van deze Commissie om dit prioritair in deze Commissie te behandelen.

In verband met de Psyche-Medische Sociale Centra werden de visies van verschillende leden met die van de Minister geconfronteerd. Niettegenstaande de positieve hervormingen welke de Minister op het oog heeft o.m. de omvorming van de centra voor **beroepsoriëntering** tot PMS-centra en het experiment PMS-vernieuwing heerst er toch een zekere vrees dat er te veel aandacht zou besteed worden aan de centra van het Rijk en minder aan **die** van de vrije sector.

Wij weten dat de Minister streeft naar een samenwerking tussen deze sectoren. Ik geloof dat wij dit kunnen toejuichen, maar wij zouden toch willen vragen aan de Minister beide sectoren evenveel kansen te bieden en een even grote aandacht te schenken.

Veel aandacht werd tevens besteed aan het personeelsstatuut, aan het wetenschappelijk onderzoek en aan de evaluatie van de lopende experimenten met betrekking tot de PMS-Centra.

Bij de bespreking van het hoofdstuk over het Pedagogisch Hoger Onderwijs bleken nogal wat meningsverschillen te bestaan omtrent de eventuele rationalisatie van de pedagogische hogere instituten. De meeste leden van de Commissie vrezen een te sterke rationalisatie in deze sector alhoewel men in 't algemeen wel positief was t.a.v. de integratie van de opleidingen van kleuterleidsters, onderwijzers en regenten.

Veel aandacht werd besteed aan de opleiding van de leerkrachten zelf. De opleiding en begeleiding tot leerkrachten zou niet mogen eindigen bij de aanvang van het lesgeven. Een blijvende begeleidende functie moet kunnen waargenomen worden door de inspecteurs en de directeurs die hiervoor meer tijd zouden krijgen van de Minister. Er is een duidelijk nieuwe aanpak met betrekking tot de begeleiding te verwachten.

Wij verwachten dan ook van de Minister in deze sector een directe en spoedige verandering.

Met betrekking tot het hoger **onderwijs** en het wetenschappelijk onderzoek is een dynamisch en ambitieus beleid van de Minister te verwachten. Een dynamisch beleid is toe te juichen voor zover het tot stand komen van nieuwe wetten het resultaat kan zijn van rijp overleg, communicatie en constructief denken samen met de wetgevende macht, het Parlement.

Omtrent de vernieuwingen in dit hoger onderwijs is vast en zeker niet altijd eensgezindheid. Met betrekking tot het te verwachten ontwerp tot uniformisering van de academische graden is het o.m. te betreuren dat de uniformisering alleen in

de Belgische context zou geschieden en niet in de Europese.

Als wij vorig jaar omwille van de Europese eenheid de titel industrieel ingenieur hebben ingevoerd kunnen wij nu niet aanvaarden dat de ingenieurstitel zou afgeschaft worden, eveneens omwille van de Europese eenheid.

DE HEER G. SCHRANS : Zeer juist !

MEVROUW W. DEMEESTER-DE MEYER, verslaggever : Daar waar een duidelijke consensus bestond omtrent de oprichting en functionering van de „Open Universiteit” waren duidelijk meningsverschillen omtrent de adviesbevoegdheden en de noodzakelijkheid van de op te richten Hoge Raad voor het Universitair Onderwijs.

De democratisering van de pas opgerichte VLIR maakt de oprichting van de Hoge Raad overbodig. Verder werd onder meer nog aandacht besteed aan het onderscheid van statuut tussen het wetenschappelijk personeel en het onderwijzend personeel ; aan de samenwerking tussen het wetenschappelijk onderzoek en de industrie ; aan het wetenschappelijk onderzoek als dusdanig, aan het onderscheid tussen het Hoger Onderwijs en het niet Universitair Hoger Onderwijs onder meer in verband met de studietoelagen waar de formele belofte van de Minister erin bestond dit onderscheid op te heffen.

Ik moet hier een rechtzetting doen met betrekking tot het verslag. Op pag. 29 is, in de 5e alinea van de 2de kolom, sprake van, ik citeer : „(bv. bij de VUB of bij het Rijksuniversitair Centrum Limburg)“. Dit moet zijn het Limburgs Universitair Centrum. Het is nog geen universitair centrum maar wel een vrij universitair centrum.

Uit een gedachtenwisseling in verband met het tewerkstellingsbeleid in de onderwijssector blijkt dat de voorgestelde maatregelen spoedig zullen kunnen gerealiseerd worden. Dit althans volgens de verklaring van de Minister.

De schoolplichtverlenging, welke inderdaad ook een tewerkstelling zal meebrengen, moet echter buiten dit probleem gehouden worden : de verlengde leerplicht wordt trouwens ingevoerd om tegemoet te komen aan de rechten van het kind op pedagogische begeleiding.

De bespreking in de Commissie werd afgerond met enkele bedenkingen in verband met de logistieke problemen.

Omdat het onderwijsgebeuren zo ingrijpend is op de ontplooiing van elk kind, van elke mens, is het zo belangrijk dat dit beleid permanent aan een kritische studie onderworpen wordt. Het is goed zich te kunnen bezinnen over de verandering die het onderwijs moet ondergaan om zich aan te pas-

sen aan de veranderende mens in een veranderende maatschappij. Daarom verdient deze **beleidsnota** waarin we ook nog heel wat missen — wij zijn nog niet toe aan de Nederlandse contourennota van een toekomstig onderwijsbestel — een belangrijk ruime aandacht.

DE HEER H. **DE CROO** : Spreekt U over het vervangen van de minister in kwestie door een ander minister ?

MEVROUW W. DEMEESTER-DE MEYER, verslaggever: Collega, dit is uw visie, maar niet de onze.

DE HEER M. **DE CROO** : Ik dacht dat ik een tijdje geleden een dergelijke nota had ingediend.

MEVROUW W. DEMEESTER-DE MEYER, verslaggever: Mijnheer De Croo, U hebt geen totale Onderwijsbeleidsnota ingediend maar wel een beperkte.

Wij willen de Minister feliciteren voor het bespreekbaar stellen van zijn toekomstig beleid. We hopen dan ook dat bij de concrete vertaling in wetteksten van onze ideeën reeds zal rekening gehouden worden met de verschillende geformuleerde standpunten en dat bij de vele te verwachten ontwerpen een ruime inspraak van het Parlement zal mogelijk gemaakt worden. (**Applaus op de banken van de meerderheid**).

DE VOORZITTER : De heer Bonnel heeft het woord.

DE HEER R. BONNEL (**op de tribune**) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte collega's, vooraf zou ik de heer Minister een vraag willen stellen waarop ik een antwoord zou willen krijgen.

Wat is de bedoeling van het voorleggen van zijn beleidsnota aan de Cultuurraad ? Gaat het om het inwinnen van een advies van de Cultuurraad, wat moeilijk kan verantwoord worden gezien reeds op 17-11-1977 advies gevraagd werd aan de rectoren over het verstrekkende wetsontwerp betreffende de academische graden ; of is het een politieke bespreking, wat laat veronderstellen dat de Regering achter de beleidsnota staat ?

Hoe verklaart men de paragraaf uit het verslag, ik citeer : „deze beleidsnota is uiteraard geen engagement van de regering, maar is wel een engagement van de Minister zelf”. Kan een minister belangrijke daden stellen als het gaat over de uitbouw en de toekomst van het onderwijs die door de regering niet zou bijgetreden worden ?

MEVROUW W. DEMEESTER-DE MEYER, verslaggever : Er zijn nog geen wetteksten.

DE HEER R. BONNEL : Er zijn verklaringen. Er staat in dat document : „Ik zal” en „zullen”, dus in de uitvoerende wijze.

DE HEER J. RAMAEKERS, Minister van Nationale Opvoeding : Mijnheer Bonnel, het verwondert mij dat u deze vraag stelt want u bent in feite de enige liberaal die al de besprekingen heeft bijgewoond. Ik denk dat ik dit standpunt reeds heb ingenomen bij het begin van de Commissiezittingen. Vindt u het nu zo bijzonder dat een Minister van Nationale Opvoeding bij het begin van zijn beleid een nota maakt waarin hij zijn inzichten en vooruitzichten tracht vast te leggen en dan naar de Cultuurraad komt om te dialo-geren — zo heb ik het duidelijk gezegd — met de leden van de Commissie van nationale opvoeding, om na te gaan in hoeverre er een consensus is over die politiek ‘die hij wenst te volgen en zal trachten te verwezenlijken, alsook om te luisteren in die Commissie ?

Ik stel vast, dat ik inderdaad tijdens de commissiezitting heel wat heb opgestoken over de politiek die ik wil voeren. Wanneer u nu vraagt wat de regering daarover zegt kan ik u enkel antwoorden dat zij daarover niets zegt.

De nota over mijn algemeen beleid zal ik trachten in wetten en decreten om te zetten, daarbij kunnen wij opnieuw overgaan tot samenspraak en discussie.

Mijnheer Bonnel, ik zou het zo willen stellen — het kan misschien van uw zijde enigszins verwondering baren, maar dat is waarschijnlijk het verschil tussen mij en mijn voorganger — dat ik niet de wijsheid in pacht heb inzake onderwijs. Naar mijn mening is deze materie zo delicaat dat ik steeds mijn voorzorgen wil en zal nemen om te kijken waar ik sta en of ik gesteund word in mijn politiek.

Er wordt al te gemakkelijk geëxperimenteerd. In de wetenschap kan men experimenteren, doch met kinderen, Mijnheer Bonnel, is het gevaarlijk. Ik wil dus een voorzichtig man zijn, dat is alles.

Trouwens, ik denk dat ik aldus ook tegemoet gekomen ben aan een wens die ik verschillende malen heb gehoord in deze Cultuurraad, namelijk dat wij als Vlaamse vertegenwoordigers van onze gemeenschap ook de kans zouden krijgen om samen een gedachtenwisseling te hebben, alsook een uitwisseling van gedachten, over wat dat onderwijs in Vlaanderen zou moeten en kunnen zijn. (**Applaus op de banken van de meerderheid**).

DE VOORZITTER : De heer Bonnel heeft het woord.

DE HEER R. BONNEL : Ik heb te allen tijde gehoord dat een wet van de regering bindend was voor het geheel van de regering.

Indien u zegt dat u wenst te dialogeren dan gaan wij daarmee akkoord, en aanvaarden wij dat. Doch dan weten wij ook dat alles wat vandaag in dat document staat nog kan veranderd en vervangen worden. Wanneer u eigenlijk zegt : „ik zal **dialogeren**” dan is dit een beslissing voor de toekomst die zeer verstrekkend kan zijn, waarvan wij nota nemen.

DE **VOORZITTER** : De heer Minister van Nationale Opvoeding heeft het woord.

DE HEER J. **RAMAEKERS**, Minister van Nationale Opvoeding : Ik zit niet vastgevezen op mijn ministerstoel. Mocht het blijken, op een bepaald ogenblik dat de politiek die mij door de regering zou worden opgelegd inzake onderwijs niet overeenstemt met mijn vaste overtuiging van de politiek die moet worden gevoerd, wees er dan van overtuigd dat ik de oude tradities in ere zal houden. Dit wil zeggen dat, wanneer men zijn politiek niet kan voeren in de regering, men de moed heeft zijn portefeuille ter beschikking te stellen van anderen. Dat is de houding die ik dan zal nemen.

DE **VOORZITTER** : Mijnheer De Croo, wenst u zich in te schrijven of wenst u nog even tussen te komen ?

DE HEER H. DE **CR00** : Het is evident dat ik mij tot op heden niet openbaar met de inhoud van het onderwijsbeleid van mijn achtbare opvolger heb ingelaten. Ik wil de leden van de Commissie van nationale opvoeding van de Kamer als getuigen oproepen dat mijn tussenkomsten in die Commissie naar mijn mening opbouwend en medehelpend zijn geweest en dat ik nooit een negatief amendement heb willen indienen.

Trouwens ik heb mij ook voorgenomen in dit debat ten gronde niet tussen te komen, wat ik ook uitgelegd heb tijdens de eerste commissiezitting die daarover heeft plaatsgevonden.

Wanneer ik echter lees in het verslag dat deze beleidsnota uiteraard geen engagement van de regering is, maar wel van de Minister zelf, dan begrijp ik zeer goed dat hij de „wijsheid niet in pacht heeft”.

DE HEER K. **POMA** : Het is de eerste maal dat ik hoor verklaren dat een Minister spreekt zonder de regering te engageren. Dat lijkt mij een nieuwe deontologie in de Ministerraad. (**Gelach**)

MEVROUW W. **DEMEESTER-DE MEYER**, verslaggever : U bent daar nochtans een voorbeeld van, mijnheer Poma. U hebt dat zelf gedaan bij één van uw eerste antwoorden op een vraag door een lid van de Kamer aan U gesteld.

DE HEER J. **RAMAEKERS**, Minister van Nationale Opvoeding : Ik vind het beneden alles dat wij van die heren er geen enkele hebben gezien tijdens de vergaderingen waarin de beleidsnota werd besproken. Het was nochtans naar mijn mening een belangrijke bespreking die handelde over het beleid dat wij in ons onderwijs in de toekomst zouden voeren. Nu trachten die personen tijdens de bespreking, waarvan ik had verwacht dat zij hier met open geest zou worden gevoerd, incidenten uit te lokken en de hele zaak te minimaliseren.

Mijnheer Poma, U kan allerlei proceduredebatten uitlokken en zelfs een juridisch debat ontspinnen.

In de Commissie is nochtans duidelijk gebleken dat wij alleen de bedoeling hadden na te gaan wat wij te doen hadden in verband met het onderwijs in Vlaanderen. Om te weten te komen welke consensus van de verschillende stellingen der partijen daaromtrent zou kunnen bereikt worden dachten wij dat een gedachtenwisseling in de Cultuurraad het meest geschikt leek.

Het zou mij spijten mocht U een dergelijk debat tot deze kleine discussie verlagen.

Ik herhaal dat het een engagement van de Minister is waarmede hij, na het debat in de Cultuurraad, naar de Ministerraad en daarna naar het Parlement zal gaan. Op dat ogenblik zullen wij zien als de Minister zijn politiek in de regering en in het Parlement kan doorduwen.

Het is de logica van de huidige Minister, maar wellicht niet deze van de Liberalen, dat, wanneer een minister zijn politiek niet kan waar maken bij de regering, hij daaruit de konsekventies moet trekken en de regering verlaten.

DE **VOORZITTER** : Als Voorzitter wil ik erop wijzen dat het oppositierecht is gegarandeerd, doordat de eerste spreker in het debat een lid is van de oppositie. Ik verwacht van de zijde van de oppositie dat zij belangrijke opmerkingen zal maken. Ik vraag nochtans, mijnheer Poma, dat de door uw fractie gemandateerde spreker eerst zijn volledige uiteenzetting zou kunnen houden.

DE HEER R. **BONNEL** : Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, wij ontkennen het belang van deze beleidsnota niet.

Het verschil tussen de beleidsnota die wij vandaag voorgeschoteld krijgen met deze van de heren De Croo en Calewaert is, dat die **beleidsnota's** door het Parlement werden gevraagd in verband met de uitvoering en de resultaten van de onderwijspolitiek.

Niemand in dit land kan met zekerheid bepalen hoeveel aan het gewoon onderwijs wordt gespendeerd.

Onderwijs wordt verstrekt door diverse departementen : Nationale Opvoeding, Cultuur, Verkeerswezen, Landsverdediging, Middenstand, Arbeid, Justitie en Landbouw. Ook de ondergeschikte besturen, provincies en gemeenten, verstrekken onderwijs. Deze besturen spenderen, naast de toelagen die zij van het Rijk ontvangen, miljoenen op hun begroting, niet alleen aan logistieke uitrusting, maar tevens aan weddetoelagen. Hetzelfde geldt voor het gesubsidieerd onderwijs. Denken wij ook even aan de financiële tussenkomst van de ouders en de diverse andere organismen, zoals vriendenkringen en dies meer.

U zult willen aanvaarden dat de totale uitgaven voor opvoeding en onderwijs de begroting nog met miljarden overtreft.

De beleidsnota die wij heden bespreken beperkt zich tot een gedeelte van de onderwijsverstrekende instanties.

Van een wezenlijke rationalisatie kan er bijgevolg geen sprake zijn.

Een scholenstop werd gedecreteerd, alleen echter van toepassing voor Nationale Opvoeding. Andere departementen mogen nieuwe instellingen creëren.

De bestaande schoolgebouwen en de werkplaatsen die een minimumbezetting kennen in tijd, zouden kunnen ingeschakeld worden om de nieuwe instellingen, onder meer de leerlingensecretariaten, de vormingsinstituten en de herscholingscentra voor welklozen op te vangen,

Ik zou willen voorstellen dat de bespreking van deze beleidsnota zou worden gevolgd door een bespreking in deze Raad over de onderwijs-, opleidings- en vormingsproblemen van de andere hoger geciteerde departementen.

De Minister van Binnenlandse Zaken zou ons een overzicht kunnen geven van de sommen besteed door steden, gemeenten en provincies aan onderwijs, buiten de toelagen van het Rijk om.

Bij de rationalisering zal met het nieuwe concept, zoals de heer Minister schrijft, rekening moeten worden gehouden met alle vormen van onderwijs.

Op die manier en enkel op die manier zullen wij een globaal beeld krijgen van het nationaal onderwijsbeleid in ons land.

Indien men een beleidsnota aan de Cultuurraad voorstelt, mag er van verwacht worden dat zij een bepaalde globaal-vizie op het algemeen beleid inzake Nationale Opvoeding zou weerspiegelen.

In het buitenland en in ons eigen taalgebied kennen we het voorbeeld van de contourennota, door de socialistische Minister Van Kemenade, lid van het eerste kabinet Den Uyl, na jarenlange reflexie in overleg met de administratie, uitgebracht.

In Frankrijk zijn ons de documenten bekend van

onderwijsminister Haby die de conclusies getrokken heeft uit de meirevolte van 1968 en in 1975 met een algemene beleidsnota naar voor gekomen is.

Het document dat hier voor ons ligt kan geen beleidsnota zijn en dit blijkt al duidelijk uit de presentatie. Er zou redelijkerwijze mogen verwacht worden dat in de inleiding de algemene principes van het beleid uiteengezet worden, maar dit is totaal onmogelijk in de karige anderhalve pagina die de Minister eraan wijdt.

Men wipt inderdaad onmiddellijk over naar de zogenaamde praktische toepassingen en men loopt de verschillende facetten van het onderwijs af in een streven naar volledigheid, dat niet de minste originaliteit inhoudt.

Ik heb hopeloos gezocht naar een nieuw idee of een nieuwe toepassing en in feite kan dat de huidige Minister zelfs moeilijk kwalijk genomen worden. De termijn tussen zijn ambtsaanvaarding en de publicatie van deze zogenaamde beleidsnota is inderdaad te kort om te kunnen hopen dat zelfs nieuwe accenten zouden kunnen geconcipeerd zijn.

Er is hier duidelijk sprake — en in zekere mate moet ons dat verheugen — van een gewone continuïteit in de onderwijstoepassing.

Mochten we kittelorig zijn dan zouden we alleen maar kunnen laten opmerken dat Minister Ramaekers dit allemaal als eigen vindingen voorstelt en zich op die manier met andermans pluimen wil tooien.

We zouden, wat de quasi totaliteit van het document betreft, voor vrijwel alle punten, kunnen aantonen dat zij reeds leen begin van uitvoering kregen tijdens de vorige regering of tenminste dat de eerste stappen reeds gezet waren om ze aan de gepaste consultatie te onderwerpen.

Er steekt dus niets nieuw in en we verwijten dat ook niet. De onderwijsmaterie is dusdanig delicaat dat zij er weinig bij wint bij elke bestuurswisseling ten gronde door mekaar gehaald te worden. Dit brengt ons nochtans tot de vraag of het wel nodig was dergelijk evident document aan de Cultuurraad voor te leggen, tenzij men hier het spel wil spelen van de nu eenmaal bestaande onderwijscommissie en openbare vergadering van deze Cultuurraad op een onschuldige wijze te stofferen met de zekerheid dat alle explosieve materie zorgvuldig achter de hand gehouden wordt.

We hadden uiteraard de voorkeur gegeven aan een werkelijk beleidsdocument waarin de Minister zijn totale visie op het geheel van het onderwijsgebeuren zou toegelicht hebben, en waarop we dan fundamenteel hadden kunnen inhaken inzake de grote strekkingen wier evolutie in nationaal en internationaal verband aan de

leden van deze vergadering voldoende bekend zijn.

In de plaats daarvan krijgen we een zogenaamde inleiding met een reeks gemeenplaatsen, met een reeks evidenties die af en toe zelfs een slogan-vorm aannemen.

Ik lees daar bv. in : „Ik wens te breken met het bestendigen van voorrechten”. Dit klinkt zeer moedig en stoer maar is naar ons gevoelen sinds jaren door iedereen aanvaard en in de meest ruime mate in de praktijk toegepast.

Een ander voorbeeld moge het volgende zijn : de Minister schrijft „het is mijn bedoeling onderwijsstructuren te realiseren aangepast aan de behoeften van de moderne mens in de snel evoluerende maatschappij”.

Mocht dit niet de bedoeling van de Minister zijn dan zie ik werkelijk niet in wat hij in zijn bureau in de Wetstraat, nr 151, wel eigenlijk zou moeten doen. In een bepaalde literatuur heet men dat „het instampen van open deuren”, maar het vult toch de bladzijden.

De Minister wijdt enkele paragrafen aan hetgeen hij „permanente vorming” noemt. Ik hoop dat we binnenkort hier de gelegenheid zullen krijgen een ruim debat te houden over dat belangrijk concept alleen. Nu reeds kan ik zeggen dat het concept „permanente vorming”, zoals het hier gehanteerd wordt, in het geheel niet meer overeenkomt met hetgeen de internationale onderwijspedagogiek daarmee bedoelt.

Tenslotte moet mij nog het volgende van het hart : behalve hier en daar een venijnig uitvallertje naar de voorganger, krijgen we de indruk dat men het wil doen voorkomen alsof het onderwijsgebeuren in ons land stilgevallen is op het ogenblik dat Minister Calewaert het Nederlandstalig onderwijsministerie verlaten heeft, en nu pas de draad terug wordt opgenomen.

DE HEER J. COLIN : Behalve het VSO.

DE HEER R. BONNEL : Indien U het zo opneemt, laat mij dan opmerken dat, op het ogenblik dat de Minister zijn kabinet heeft verlaten, alle documenten betreffende het VSO onvindbaar waren en dat men in een recordtempo documenten heeft moeten klaarstomen om niet te beletten dat alles in het honderd zou lopen.

DE HEER J. RAMAEKERS, Minister van Nationale Opvoeding : Vooraf wil ik U laten opmerken, mijnheer **Bonnel**, dat de heer Calewaert niet aanwezig is, maar als U de zaken zo stelt, dan wil ik in deze vergadering verklaren dat bij mijn aankomst op het Kabinet evenmin documenten te bespeuren waren, alsook andere zaken onvindbaar waren.

DE HEER H. DE CROO : Mijnheer de Minister, destijds dankte U mij voor de goede overname !

DE HEER R. BONNEL : Ik kan de Minister slechts de raad geven zich grondig te laten inlichten over de nationale en internationale evolutie van de onderwijsproblematiek gedurende de drie jaren dat zijn departement geleid werd door een zij het dan soms turbulente liberaal. (**Applaus bij de leden van de PVV**).

DE VOORZITTER: De heer Swaelen heeft het woord.

DE HEER F. SWAELEN (*op de tribune*) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, dames en heren, ik begin met een driewerf hoera.

De Minister heeft een beleidsnota ingediend bij de aanvang van zijn bewind. Zeer goed !

De Minister heeft die beleidsnota ingediend bij de Cultuurraad. Zeer goed !

De Minister heeft daarenboven een beleidsnota ingediend waarvan een groot deel van de inhoud ook onze goedkeuring wegdraagt. Zeer goed !

DE HEER K. POMA : Waar blijft nu het venijn ?

DE HEER F. SWAELEN : Er komt geen venijn. Ik wil onderstrepen — en de interventie van de heer Poma heeft misschien uiteindelijk toch nog een relatief nut gehad — dat deze beleidsnota ons inderdaad een inzicht geeft — niet in de regeringsverklaring, ook niet in een engagement vanwege de regering genomen door de twee Ministers van Nationale Opvoeding in overleg met hun collega's — maar in een engagement van de Minister, in de inzichten van de Minister met het oog op het beleid dat hij wenst te voeren met instemming van zijn collega's en van het Parlement gedurende de volgende jaren. Dit geeft ons de mogelijkheid om hier te onderstrepen dat voor ons — en daarmee bedoel ik dan al de partijen die gezamenlijk de meerderheid van deze regering uitmaken — de regeringsverklaring bindend is. Wat ons ook bindt, is het protocol tot herziening van het Schoolpact dat ondertekend werd door alle partijen hier in deze Cultuurraad vertegenwoordigd.

In mijn betoog wens ik de beleidsnota van de Minister te toetsen zowel aan de regeringsverklaring als aan dit protocol tot herziening van het schoolpact alsook — en dat zult u wel begrijpen — aan de inzichten die wij als christen-democraten inzake onderwijsbeleid hebben.

Eerst en vooral de regeringsverklaring.

De regeringsverklaring vormt het basisdocument van de coalitie die onze verschillende partijen bijeenbrengt in de huidige regering. Enkele punten

van die verklaring werden volledig overgenomen en verder uitgewerkt in de beleidsnota die wij vandaag bespreken.

Maar eigenaardig genoeg zijn er andere punten uit de regeringsverklaring die niet volledig of zelfs helemaal niet worden hernomen in de beleidsnota. Daarom wil ik er vanmorgen over spreken, om te verhinderen dat zij een beetje in de vergeethoek kunnen geraken. De regeringsverklaring zegt : „Om de schoolvrede te bestendigen zal de nationale commissie van het schoolpact worden verzocht de punten betreffende de toepassing van de wetten van 11 juli 1973 en van 14 juli 1975 bij voorrang te behandelen”. Het gaat hier — zoals wij weten — om de belangrijke wetten ter herziening en aanvulling van het schoolpact. Die wetten kwamen tot stand na moeizame onderhandelingen en vormen één van de hoekstenen voor het vertrouwen tussen de partners in onderwijsaangelegenheden. Na bijna vijf jaar wachten enkele onderdelen van de toen aangegane overeenkomst nog steeds op uitvoering. Deze regering heeft beloofd dat zulks bij voorrang zou geschieden en wij wensen dit letterlijk op te nemen. Het gaat o.m. over de rationalisatie van het onderwijs, die o.m. moet toelaten de verschillende schoolgebouwenfondsen helemaal operationeel te maken. Het gaat om het statuut van het onderwijzend personeel in het officieel en vrij gesubsidieerd onderwijs. Het gaat over de experimenten met pluralistische scholen. Het gaat last **but** not least, over de oprichting van de nationale dienst voor leerlingenvervoer.

De regeringsverklaring voorziet eveneens „Overeenkomstig de vroeger aangegane verbintenissen zal de regering overleg plegen met de betrokken partijen over de problemen inzake de organisatie en de financiering van de universitaire instellingen”.

Belangrijker nog en principieel voor ons essentieel : „Ter naleving van art. 59bis van de Grondwet en van het politiek akkoord, zullen alle aangeganelegenheden betreffende de organisatie van alle onderwijsniveaus, de beroepsopleiding, de cultuur en de sport, worden overlegd in elke **cultuurgemeenschap**”. Op dit stuk zouden de ministers van Nationale Opvoeding en van Cultuur elk concrete voorstellen voor de uitvoering van dit punt van het regeerakkoord aan onze Cultuurraad moeten voorleggen.

Een andere leemte die ik wil citeren is de volgende : in de beleidsnota wordt slechts sporadisch gesproken over het Nederlandstalig onderwijs te Brussel. Hier ook herinner ik aan de uitdrukkelijke verbintenis in de regeringsverklaring vervat, met name dat de normen tot regeling van het Nederlandstalig onderwijs te Brussel worden bevestigd. Wellicht zijn nog verdere maatregelen in die richting te treffen.

Ten slotte spreekt de regeringsverklaring over **bij-**

zondere aandacht die aan twee principes zal worden besteed op elk niveau van de onderwijsorganisatie : het betreft „enerzijds, de erkenning van een autonomie die onontbeerlijk is voor de opvoedende gemeenschappen van elke school, en anderzijds het betrekken bij het beheer van de school van alle personen die betrokken zijn bij de onderwijsproblemen”. Deze dubbele aandacht voor autonomie en participatie zou als een rode draad doorheen de beleidsnota van de Minister moeten lopen. Wat de participatie betreft ontwaar ik inderdaad enkele voorstellen in de beleidsnota. Maar de zorg voor en de erkenning van de autonomie der scholen zou ons inziens beter uit de verf mogen komen. Wellicht kan dat zowel in het antwoord van de Minister tijdens het debat als ook in latere voorstellen die hij zal formuleren.

Tweede vergelijkingspunt : het protocol tot herziening van het schoolpact. Zoals u weet gaat het hier over een overeenkomst die alle politieke partijen en bijgevolg ook de heer Minister van Nationale Opvoeding bindt.

Het ware toch goed geweest dat de heer Minister in zijn beleidsnota de formele toezegging had gedaan dat hij zich zal beijveren voor de uitvoering van dit protocol. Hij heeft reeds een eerste stap in die richting gezet door een bescheiden hervorming van de Nationale Schoolpactcommissie door te voeren, waardoor deze commissie op efficiëntere wijze kan werken. De verschillende politieke partijen werden verzocht hun voorstellen kenbaar te maken inzake de prioriteiten in de behandeling van de problemen. Sindsdien schijnt de machine echter stilgevallen te zijn en hebben wij niets meer vernomen vanwege de ministers.

Wij hechten het grootste belang aan de loyale uitvoering van de aangegane akkoorden en vragen dan ook dat de Minister het nodige zou doen om de Schoolpactcommissie onverwijld terug aan het werk te zetten.

Er moet in het kader van de uitvoering van deze akkoorden vooreerst gesproken worden over de inrichting van het leerlingenvervoer, zodat alle kinderen en alle onderwijsnetten op een zelfde wijze zouden behandeld worden en het leerlingenvervoer uitgeschakeld als concurrentiemiddel in het onderwijs.

Ook de rationalisering en programmatie van de verschillende onderwijsnetten moet nu eindelijk eens worden aangevat met de vaste wil er een afdoende en redelijke oplossing voor te vinden. Ik heb u reeds in de Commissie gezegd dat wij niet kunnen akkoord gaan met alle principes van rationalisering zoals die in uw beleidsnota werden naar voren gebracht. Mits de nuancering die u zelf hebt aangebracht tijdens de bespreking van de nota, meen ik echter dat een oplossing in het bereik kan liggen en dat wij spoedig rond de tafel kunnen gaan zit-

ten om dit aanslepend knelpunt ten bate van het onderwijs uit de weg te ruimen.

Ook op het stuk van de kwalitatieve verbetering van het onderwijs, evenals voor de samenwerking en het overleg tussen de onderwijsnetten kunnen, in het kader van het schoolpact, zeer spoedig concrete maatregelen worden getroffen. Ik verwijs daarbij naar de zovele discussiepunten die in het protocol zijn opgenomen en over dewelke de discussie reeds ver gevorderd was.

Mijnheer de Minister, als christen-democraten zijn wij voorstanders van een onderwijs dat leidt tot de vorming van de hele menselijke persoon, van een onderwijs dat aan alle jonge mensen de grootst mogelijke kansen biedt op persoonlijke, menselijke en sociale ontplooiing. Voor ons is onderwijs in de eerste plaats een toegang tot mogelijk persoonlijk geluk, tot menselijke promotie, tot sociale vooruitgang. Uiteraard heeft het onderwijs ook nog andere functies in onze maatschappij, maar die andere functies mogen geen voorrang krijgen, geen hindernis vormen voor het uitvoeren van die eerste prioriteit.

Vandaar onze grote aandring en ons principieel akkoord voor de maatregelen die u aankondigt om bij te dragen tot een ingrijpende democratisering van het onderwijs. Echte gelijke kansen voor iedereen betekenen niet de eigenlijke democratisering, maar ze vormen wel de noodzakelijke voorwaarde om tot dit doel van democratisering te kunnen komen.

Vandaar ons principieel akkoord voor de verlenging van de leerplicht, voor de vernieuwing van het basisonderwijs en van het secundair onderwijs. Ook de structuur en de inhoud van dit onderwijs moeten elementen vormen van de democratisering.

In het hoger onderwijs staan wij nog voor een eerste schuchter begin van democratisering. Daar zullen diepe structurele hervormingen uiteindelijk moeten plaatsvinden, maar nu kan er reeds worden begonnen met de noodzakelijke bruggen en overgangen tussen de verschillende vormen van onderwijs, met de gelijkschakeling van de studietoelagen en met het stelsel van de zogenaamde „credits”, in afwachting van latere weloverwogen diepergaande maatregelen. Zoals in het verleden blijven wij gekant tegen een veralgemeend systeem van numerus clausus, uit naam van onze grondopvatting over het onderwijs die ik zoeven heb geschetst.

Als christen-democraten zijn wij voorstanders van de verscheidenheid in het **onderwijs** : verscheidenheid omwille van de grondwettelijke vrijheid, maar ook en meer nog, verscheidenheid als bron van creativiteit en inzet. Wij menen dat groepen van burgers het recht hebben om een onderwijs in te richten dat beantwoordt aan hun pedagogische of levensbeschouwelijke opvattingen. Een

onderwijs dat natuurlijk ook moet beantwoorden aan door de overheid gestelde kwaliteitsnormen en dat verenigbaar is met de rationele uitbouw van het **onderwijsnet**.

Deze basisoptie vinden wij niet met zoveel woorden terug in de beleidsnota, maar anderzijds bevat de nota, buiten enkele *Schönheitsfehler* die gemakkelijk kunnen worden weggeschminkt, geen voorstellen die daarmee strijdig zouden zijn. Ik hecht er nochtans aan onze gekende opvatting hier publiek te bevestigen opdat iedereen zou weten waarom wij de rationalisatie van het onderwijs wensen, waarom wij gekant zijn en zullen blijven tegen een opgedrongen eenheidsschool, waarom wij gehecht zijn aan de waarachtige vrije schoolkeuze van de ouders, waarom wij steeds weer een gelijke behandeling opeisen voor alle leerlingen, voor alle ouders, voor alle leerkrachten en voor alle scholen. Zeer in het bijzonder wens ik te benadrukken dat wij als CVP voorstanders zijn van overleg, van samenwerking en van groeiende toenadering tussen de onderwijsnetten nationaal en tussen de schoolgemeenschappen plaatselijk en gewestelijk. Dit is voor ons een der essentiële punten bij de herziening van het schoolpact en gelukkig wordt het ook in de beleidsnota herhaaldelijk naar voor gebracht.

Toch is de beleidsnota op dit stuk erg ongelijk. Het is alsof sommige delen door verschillende auteurs met verschillende opvattingen werden geschreven. Het is meer een kwestie van accenten dan van inhoud, maar het heeft zijn belang.

Het grootste deel van de tekst over het basisonderwijs herneemt beleidsopties die in de voorbije jaren gegroeid zijn in een overlegorgaan en doorheen de samenwerking van de pedagogische teams van de onderscheiden netten in het begeleidingswerk. Het zijn meestal standpunten die aansluiten bij adviezen die uit dit overleg resulteerden. Hier denk ik zowel aan de vroegere Verantwoordingsgroep van het VLO-project als aan de sinds de vorige legislatuur werkende Commissie Onderwijsvernieuwing Basisschool (COB). Buiten enkele detailbemerkingen kan deze tekst dan ook onderschreven worden. Schril steekt daartegenover de tekst af voor het secundair onderwijs. Alhoewel er sinds één jaar — d.i. zes jaar te laat — een officiële Overleg- en Verbeteringscommissie bestaat voor de sector — in uitvoering van de wet van 19 juli 1971, art. 10 — is daarvan nog quasi geen spoor te vinden in de voorliggende opties.

Zes jaren zonder overleg kunnen niet makkelijk ingelopen worden. Bij het basisonderwijs zijn de standpunten van bij de start gezamenlijk opgebouwd. Dit is ook de reden waarom elk onderwijsnet zich grotendeels zal kunnen herkennen in de tekst van uw beleidsnota over het basisonderwijs. De tekst over het secundair onderwijs daaren-

tegen is praktisch uitsluitend een benadering vanuit het Rijksonderwijs.

De beleidsopties over het Pedagogisch Hoger Onderwijs — alhoewel schijnbaar netoverstijgend gesteld — zijn nog sterker door deze eenzijdigheid gekenmerkt. Het uitblijven van de oprichting van de in de wet van 7.7.1970 voorziene Hoge Raad voor het Pedagogisch Hoger Onderwijs — waarop in de tekst zelfs geen enkele allusie wordt gemaakt — is daar zeker niet vreemd aan. Hier moet het overleg nog **ab ovo** beginnen.

Het is erg lofwaardig te spreken over overleg en samenwerking in de toekomst. De bestaande wetten maken het echter mogelijk deze **goede** voornemens onmiddellijk in de praktijk om te zetten, zonder te moeten wachten op moeizame onderhandelingen of nieuwe parlementaire arbeid.

Naar onze mening, mijnheer de Minister, is ook de idee van de participatie een belangrijk principe van een vooruitstrevend onderwijsbeleid. 'Deelneming van de hele schoolgemeenschap aan het leven en het beleid van de school, deelneming ook van alle betrokkenen bij het onderwijsbeleid op materieel vlak. Dit is ook weer een idee die niet, alleen bij de christendemocraten leeft : de regeringsverklaring spreekt uitdrukkelijk over de participatie en in uw beleidsnota wordt er terloops over gesproken. Wij hopen dat u, mijnheer de Minister, binnenkort concrete voorstellen en maatregelen zult naar voren brengen om de regeringsverklaring uit te voeren. Op het nationaal vlak pleit ik nogmaals voor de oprichting van een Nationale Onderwijsraad die adviserend moet optreden voor het geheel van het onderwijsbeleid en waar de verschillende geledingen van de schoolgemeenschap in vertegenwoordigd zijn.

Een ander aandachtspunt van hetwelk wij helemaal aan het einde van uw nota een echo vinden, is het bestendig valoriseren van het leraarsambt.

De waardering van de functie van het onderwijzend personeel houdt drie aspecten in : een moreel aspect via een ruimere betrokkenheid bij de onderwijspolitiek, een materieel aspect via de gelijke revalorisatie van bepaalde leerkrachten, maar ook een aspect met betrekking tot de werkvoorwaarden via aangepaste gebouwen, aangepast en voldoende didactisch materieel en dergelijke.

Ook het veel omstreden statuut, het zo lang beloofde statuut van het onderwijzend personeel van het gesubsidieerd onderwijs, behoort in deze categorie en zou toch wel zeer binnenkort moeten kunnen verschijnen.

Een andere constante van het onderwijsbeleid moet volgens ons blijven : de zorg om de kwaliteit van het onderwijs. Doorheen geheel het moeizame hervormingswerk en in het democratiseringsproces is de zorg om het behoud en de verbetering van

de kwaliteit van het onderwijs misschien wel de moeilijkste opgave.

Toch kan heel wat worden gedaan via de vorming en de bijscholing van de leerkrachten, via het bijschaven van programma's en methodes en via een aantal instrumenten die reeds in het protocol tot herziening van het Schoolpact en ook gedeeltelijk in uw beleidsnota worden vernoemd.

Ik voeg eraan toe dat het herdenken van de begeleidende inspectiefunctie eveneens een grote invloed kan hebben op de kwaliteit van het onderwijs, zoals trouwens ook het verlenen van administratieve hulp bij het beheer van de scholen om zo de directies en inspecties te ontlasten van een aantal administratieve beslommingen.

Er is nog een ander aspect van het beleid dat gericht is op kwaliteit en verbetering en waarvan ik tot mijn spijt geen spoor terugvind in uw nota. (De vernieuwing van het onderwijs moet niet vanuit een ivoren toren worden opgelegd als een definitieve te nemen of te laten maatregel. Wij mogen niet vergeten dat het altijd gaat om de opvoeding van jonge mensen en dat onjuiste of onrijpe beslissingen niet zomaar in de administratieve prullemand kunnen worden gegooid, maar dat zij zware gevolgen kunnen hebben in het persoonlijk leven van duizenden jonge mensen.

Daarom pleiten wij op dit stuk niet alleen voor geleidelijkheid en overleg — ik weet dat u het daar helemaal mee eens bent — maar ook voor pedagogisch en wetenschappelijk verantwoorde experimenten. Deze experimenten moeten wettelijk en reglementair mogelijk zijn in alle netten en in alle sectoren van het onderwijs.

Het mag toch niet zijn dat waardevolle **vernieuwings**initiatieven — en het is reeds gebeurd — in de kiem worden gesmoord omwille van administratieve verwickelingen, dus niet door kwade wil, maar eenvoudig omwille van administratieve onmogelijkheden.

Voor dit aspect van het beleid vraag ik heel speciaal uw aandacht.

In ditzelfde verband denken wij ook aan het efficiënte optreden van het departement van Nationale Opvoeding, uw administratie, die geen doel op zichzelf vormt, maar een doeltreffend instrument **moet** zijn voor de conceptie en de uitvoering van uw beleid.

U somt een aantal maatregelen op die erop gericht zijn de administratieve werking van uw departement te verbeteren.

Voor zover wij erover kunnen oordelen zijn het goede maatregelen.

Ik voeg hier een bekommernis aan toe : vele scholen lijden onder het laattijdig onderzoek van hun dossiers door de administratieve diensten van uw departement. In sommige diensten belopen de vertragingen thans nog drie à vier jaar. De door uw

voorganger beloofde verbetering heeft de achterstand inmiddels van vijf op gemiddeld drie jaar gebracht. Dat is reeds een verbetering, maar belet niet dat de achterstand nog zeer gevoelig is.

Zolang er voor deze slepende kwaal geen ernstige oplossing wordt gevonden, kan men nooit hopen dat de andere diensten die daarvan afhangen, bijvoorbeeld inzake uitbetaling van de wedden, in staat zouden zijn behoorlijk en tijdig hun werk te verrichten.

Wij steunen ook zeer speciaal uw voornemen om in het departement de studie- en conceptiefunctie te verbeteren, om de statistische basis voor het beleid eindelijk operationeel te maken, om de informatica te integreren in het dagelijks beleid van uw departement. U komt daarin helemaal tegemoet aan de wens die wij als christen-democraten in ons programma hebben geuit. Ik citeer : „De CVP wenst de verbetering van het beslissingsproces door het creëren van een wetenschappelijke besluitvorming die gebaseerd is op aangepaste statistische gegevens en steunt op de medewerking van de opvoedingsgemeenschap in het algemeen”.

In de inleiding van uw beleidsnota spreekt u terecht over het onderwijs als over een „investering in de geesten” die als één van de essentiële voorwaarden voor een verdere gunstige economische ontwikkeling geldt. Dit is waarschijnlijk zeer juist, maar laten wij eerlijk ander mekaar bekennen dat het hier om een hypothese gaat, een veronderstelling waarvan wij allen uitgaan in het onderwijsbeleid, maar dat wij eigenlijk geen flauw idee hebben over het rendement van deze investering. Ik pleit met veel aandrang voor een wetenschappelijk onderzoek van het fenomeen „onderwijs”, voor een wetenschappelijke benadering van de finaliteit van het onderwijs in de moderne tijd, van de verhouding tussen deze finaliteit en de zeer grote middelen aan mensen, aan geld en aan infrastructuur die onze gemeenschap jaarlijks besteedt. Voor die wetenschappelijke aanpak moet u inderdaad over de nodige instrumenten beschikken. Deze instrumenten moet men vinden in samenwerking met de universiteiten en ook met de andere inrichtende machten. Maar deze instrumenten moet U in de eerste plaats scheppen in uw eigen departement en in deze poging, mijnheer de Minister, zullen wij U volledig steunen.

Nu ik het toch over uw departement heb, wil ik U anderzijds ook uitdrukkelijk waarschuwen tegen wat ik noem de „geeuwhonger” van sommige mensen die van het Ministerie van Nationale Opvoeding één grote mastodont, één reusachtig bolwerk, van een bepaalde ideologie dan nog, willen maken, één super-ministerie dat bestendig moet worden gevoed met brokstukjes die uit andere departementen voortkomen. Dit lijkt mij wel een ongezonde mentaliteit te zijn en een druk waaraan U, mijnheer de Minister, niet moogt toéven.

Ik sprak over een „geeuwhonger”, dit is geen echte honger, die beantwoordt aan een echte behoefte aan voedsel, maar het is een ziekte die moet genezen worden, een soort kramp die voortkomt uit een slechte spijsvertering. (*Gelach op verschillende banken*).

Ik wil het klaar en duidelijk stellen : het departement van Nationale Opvoeding is reeds nu zeer groot, het is het belangrijkste departement van heel de regering. Er bestaan in het departement van Nationale Opvoeding — en de opeenvolgende ministers van dit departement zullen de eersten zijn om dat te beamen — ernstige problemen van beheer, van management, die onder meer voortvloeien uit het volume van het departement. Wij zien niet in waarom bepaalde stukken van andere departementen per se en om ideologische redenen naar Nationale Opvoeding zouden moeten overgeheveld worden.

DE HEER A. LARIDON : Het is in de eerste plaats een probleem van rationalisatie.

DE HEER F. SWAELEN : Iets anders is de coördinatie van het algemeen beleid en zelfs van het specifiek onderwijsbeleid van de regering. Een dergelijke coördinatie engageert echter niet alleen de minister van Nationale Opvoeding maar ook heel de regering. Dit probleem ontmoet men ook in alle andere sectoren van het regeringsbeleid en zou moeten opgelost worden via aangepaste ministercomités die het algemeen beleid, in voorbereiding tot de Raad van Ministers, moeten coördineren. Zo eist ook de goede werking van de instellingen...

DE HEER A. LARIDON : Mijnheer Swaelen, U zult met mij akkoord gaan om te zeggen dat wanneer men in bepaalde sectoren tot rationalisatie wil komen, wanneer men bepaalde besnoeiingen wil doorvoeren, het ook moet mogelijk zijn om in andere sectoren een zelfde politiek te voeren. Het is door de differentiatie en de spreiding van het onderwijs over de verschillende ministeries, die zich eveneens bezighouden met onderwijsproblemen, dat men niet kan komen tot een ernstige rationalisatie. Daarom meen ik dat de politiek die wij als BSP naar voor brengen, met name het coördineren en het doen ressorteren van alle onderwijssectoren onder één ministerie, de enige weg is om tot een ernstige rationalisatie te komen.

DE HEER F. SWAELEN : Dank U, mijnheer Laridon voor het duidelijk stellen van uw politiek, maar ik heb de indruk dat U twee zaken verwacht, enerzijds het beleid van een bepaald departement en anderzijds, op het stuk van de rationalisatie, gaan wij helemaal akkoord dat bepaalde maatregelen van afremming der uitbreiding van afdeling& bijvoorbeeld, ook moet toepas-

selijk zijn op andere onderwijsvormen. Dat hangt af van de algehele regeringspolitiek en van de wetten die wij in het Parlement goedstemmen. Dat heeft niets te maken met het ressorteren onder een bepaald departement. Dat lijkt mij evident.

Na dit korte doch verhelderend intermezzo, wil ik bevestigen dat wij voorstander zijn van de coördinatie van het regeringsbeleid, ook op het stuk van onderwijs en van rationalisatie, maar dat dit kan geschieden via de instrumenten die ook op het gebied van de economische politiek, de buitenlandse politiek en de politiek inzake landsverdediging ingebouwd zijn in het regeringswerk. Mijnheer de Minister, ik besluit met twee korte conclusies. Eerst en vooral heb ik niet de gelegenheid gehad omstandig uit te weiden over de prioriteiten die naar onze smaak te weinig uit de verf komen in de beleidsnota. Dat is geen verwijt, want uw nota tracht zo volledig mogelijk te zijn ; toch is er niet voldoende reliëf om te kunnen zeggen waar uiteindelijk de prioriteiten van het beleid terechtkomen.

Welnu, mijnheer de Minister, wij willen zeer duidelijk zeggen dat wanneer u naar een prioriteit, zoekt, wij de uitvoering van de wet van 6 juli 1970 houdende het buitengewoon onderwijs suggereren.

Wanneer u er kunt in slagen, zoals u dit voornemen hebt geformuleerd, de laatste Minister te zijn die in het Parlement moet ondervraagd worden over de uitvoering van deze wet en wanneer u die pluim op uw hoed kunt zetten door deze wet volledig, loyaal, accuraat uit te voeren, dan zult u een zeer grote verdienste als Minister van Nationale Opvoeding hebben gehad. Ik steun hierbij eveneens op de regeringsverklaring waar met zoveel woorden gestipuleerd wordt dat voorrang zal worden verleend aan de uitvoering van de wet op het buitengewoon onderwijs. In elk geval stelt de CVP in heel deze beleidsnota als voornaamste prioriteit : het buitengewoon onderwijs.

Een tweede conclusie — en die verwacht u **natuurlijk** van een gemandateerd spreker namens de CVP-groep — is de algemene appreciatie van uw beleidsnota. U hebt reeds kunnen opmerken dat er punten zijn waaromtrent wij niet akkoord gaan. Het is goed dit hier te kunnen vaststellen. Uw document bindt de regering niet. Het is uw eigen engagement. U hebt de gelegenheid, aan de hand van het zeer constructieve debat dat wij gehad hebben in de Commissie en dat wij wellicht ook hier gaan verder zetten, uw mening te toetsen aan deze van uw partners in de regering, aan deze van de leden van de Cultuurraad. Dit is eventueel de gelegenheid om uw mening, bij te sturen voor zover dit nodig mocht blijken.

Mijnheer de Minister, wij hebben een overzicht gekregen van uw bedoelingen. Wij hebben vast-

gesteld dat er een zekere dispaartheid is van hoofdstuk tot hoofdstuk, maar over het algemeen kunnen wij ons akkoord verklaren met de opties en de voorstellen die in uw nota werden geformuleerd. Het spreekt vanzelf dat bij de verdere behandeling hoofdstuk per hoofdstuk, er concretere punten van akkoord of gebrek aan akkoord zullen naar voor komen. De houding van onze groep is dan ook duidelijk. Wij zullen loyaal al de door onze groep aangegane verbintenissen naleven. Wij zullen voor u, Minister van Nationale Opvoeding, een loyale partner zijn bij uw beleid, maar u zult begrijpen dat wij ook nauwlettend zullen toezien bij de initiatieven die u verder zult nemen in het uitvoeren van de regeringsverklaring en van uw beleidsnota. Er bestaat wel een oppositie in dit Cultuurparlement, maar zij is in feite toch wel erg gouvernementeel in haar houding op het stuk van onderwijsbeleid.

Daarom hebben wij allen als taak, niet aan oppositie te doen maar wel de regering nauwlettend te volgen en onze parlementaire verantwoordelijkheid als controleur van de uitvoerende macht ten volle op te nemen.

In alle loyaliteit, Mijnheer de Minister : wij zullen u steunen maar wij zullen u altijd op de vingers kijken bij de uitvoering van uw mandaat. Wij zullen uw welwillende en loyale partner zijn. **(Applaus op de banken van de meerderheid).**

DE VOORZITTER : Wij onderbreken hier dit debat en zetten de bespreking voort om 14 uur. De vergadering is gesloten.

— **De vergadering wordt gesloten om 12 u. 50.**

SCHRIFTELIJKE VRAGEN EN ANTWOORDEN (R.v.O. art. 51)

Indiening

Schriftelijke vragen werden ingediend door de heren M. Capoen, C. De Clercq, mevrouw J. De Loore-Raeymaekers, de heren H. Goemans, R. Gheysen, W. Kuijpers, R. Vandezande, G. Van In, E. Vansteenkiste.

VERZOEKSCRIFT

Indiening en verzending

Het volgende verzoekschrift werd ingediend en naar de bevoegde commissie verzonden :

— Verzoekschrift van de heer P. Vermeylen, voorzitter van het **Vlaams** Colloquium van het Nationaal Centrum voor Ontwikkelings-samenwerking, over de handhaving van de opschorting van het cultureel akkoord België - Zuid-Afrika (Nr. 3).

Verzonden naar de Commissie voor buitenlands cultuurbeleid.

MIDDAGVERGADERING

VOORZITTER

de heer M. Coppleters

De heren D. Coens en M. Galle, secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

— **De vergadering wordt geopend om 14.00 uur.**

DE VOORZITTER : Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

DE VOORZITTER : Ik deel aan de Raad mee dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden :

M. Babylon, IS. Blanckaert, M. De Padt, R. Gijs, W. Kuijpers, C. Van Elsen, gezondheidsredenen ;
P. De Clercq, M. Dewulf, M. Vanedewiele, L. Van Velthoven, buitenlands (Europees Parlement) ;

R. D'Hayer, E. Flamant, W. Geldolf, M. Rutten, L. Van Geyt, ambtsverplichtingen.

Vraag van de heer A. De Beul tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over de verdeelsleutel voor de culturele dotaties

DE VOORZITTER : Dames en heren, aan de orde is de mondelinge vraag van de heer De Beul tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over de verdeelsleutel voor de culturele dotaties.

De heer De Beul heeft het woord.

DE HEER A. DE BEUL (*op de tribune*) : Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, het gesubsidieerd muziekonderwijs ondervindt sedert geruime tijd moeilijkheden wat betreft zijn expansie. Dit is vooral in Vlaanderen het geval. Aangezien het Ministerie van Nederlandse Cultuur zijn budget voor dit onderwijs niet kan verhogen, zit dit onderwijs met zijn 80.000 leerlingen en ± 12.000 leerlingen op wachtlijsten in nauwe schoenen.

Wanneer wij de toestand bij onze Waalse collega's bekijken, constateren wij dat wij veel minder mogelijkheden hebben dan zij. Enkele voorbeelden zullen dit vlug duidelijk maken.

— De grote scholen met onderafdelingen mogen

onderdirecteurs aanstellen, bij ons gebeurt dit niet.

- Bij hen worden reeds initiatiecurssussen voor leerlingen van 6 tot 8 jaar gegeven. Bij ons is hiervan alleen maar „sprake”.
- Hetzelfde geldt voor de preprofessionele afdeling, die opgevat is als een directe voorbereiding op de koninklijke conservatoria.
- Wat de muziekhumaniora betreft, werden deze bij ons ingericht in de koninklijke **muziekconservatoria**. Aan Waalse zijde werd geopteerd voor de oplossing die door ons altijd als de enig mogelijke werd vooropgesteld : de leerlingen volgen er een pakket cursussen aan de plaatselijke colleges, athenea of lycea en volgen de cursussen voor instrument, zang of gesproken woord verder aan een van de plaatselijke muziekconservatoria of -academies, die hiervoor van hogerhand werden aangewezen.

Ik veroorloof mij dit probleem scherp te stellen, daar wij niet kunnen aanvaarden dat de Minister naar pedagogische middelen grijpt om een financieel probleem op te lossen. Ik wil even verduidelijken wat er aan de hand is :

1. de splitsingsnorm voor klassikaal onderwijs wordt van 26 leerlingen op 31 gebracht, zodat we overbevolkte klassen krijgen ;
2. instrumentaal groepsonderwijs wordt vooropgesteld voor de cursussen met lange wachtlijsten. Wat er op neer komt dat men in de plaats van aan 2 leerlingen per uur les te geven, althans in de lagere graden, nu aan 4 leerlingen per uur zal moeten les gegeven worden. Dit wordt de leraars zomaar, zonder enige pedagogische voorbereiding, opgedrongen.

Om deze redenen **en** omdat ik vermoed dat de basis van dit financieel probleem eigenlijk een politiek probleem is, ben ik zo vrij de Minister te vragen of het mogelijk is ons'zwart op wit de verdeelsleutel voor de culturele dotaties mee te delen. Het is immers een feit dát slechts weinigen op 'de hoogte zijn van deze gegevens.

DE VOORZITTER : Mevrouw de Minister van Nederlandse Cultuur heeft het woord.

MEVROUW R. DE BACKER-VAN OCKEN, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden (*op de tribune*) : Ik dank mijn collega De Beul voor zijn mondelinge vraag over de verdeelsleutels welke van toepassing zijn voor de culturele dotaties.

Ik ben hem vooral dankbaar voor de vergelijkingspunten welke hij aangeeft in, respectievelijk, de Nederlandstalige en de Franstalige sector van het

muziekonderwijs. De heer De Beul heeft immers mijn aandacht getrokken op een paar positieve aspecten langs Franstalige zijde, die voorzeker mijn verder beleid kunnen beïnvloeden. Hierbij denk ik dan vooral aan het behoud van een preprofessionele afdeling, afgestemd op de koninklijke conservatoria.

Het is evenwel moeilijk, zonet onmogelijk, een volledige vergelijking te trekken, tussen twee sectoren die in de loop der laatste jaren, grotelijks uit mekaar zijn gegroeid, in de geest van de culturele autonomie.

Het is des te meer moeilijk deze twee sectoren naast mekaar te leggen, al was het maar, ingevolge het groot verschil tussen het aantal leerlingen. En ook ingevolge het verschil qua aantrekkingskracht.

Hieruit volgt b.v. dat, slechts langs Nederlandstalige zijde alleen, het probleem van wachtlijsten ontstond, aan hetwelk ik bij rondschrijven van 5 januari 1978, in grote mate een oplossing heb gegeven.

Bij het treffen van bijzondere maatregelen, ten overstaan van deze uitzonderlijke toestand, heb ik steeds zowel de directeurs van conservatoria en muziekscholen, als leraren en deskundigen geraadpleegd. Op het pedagogisch vlak, wens ik immers met de nodige omzichtigheid te werk te gaan.

Toch stel ik vast dat men ook in ons land zoals elders, slechts soms onder de druk van een noodtoestand, experimenten waagt, waarvan mettertijd naast het financiële, vooral het pedagogische voordeel in het oog springt. Hierbij denk ik dan vooral aan het instrumentaal groepsonderwijs, dat mits een degelijke opleiding en pedagogische begeleiding, in vele richtingen een winstpunt zal betekenen.

Het is echter nog te vroeg om nu reeds doorslaggevende gevolgtrekkingen uit dit experiment af te leiden. Met deze opdracht heb ik een begeleidingsgroep van deskundigen gelast.

Het was echter slechts naar aanleiding van mijn beleid, inzake het muziekonderwijs, dat de heer De Beul duidelijke cijfers had gevraagd over de verdeelsleutels der culturele kredieten. Met genoegen kan ik hem deze mededelen.

De sleutels voor de verdeling der culturele kredieten tussen de twee grote cultuurgemeenschappen zijn nog steeds deze die vastgelegd werden in het akkoord Parisiis-Van Mechelen.

Deze verhoudingen zijn bekend, vermits ze gepubliceerd worden zowel in de Algemene Toelichting bij de begroting van Ontvangsten en Uitgaven als in het verantwoordingsprogramma bij de begroting der Culturele Dotaties.

Ik wil ze hier nog even herhalen :

1. Onderwijsuitgaven :

Volgens de behoeften, vastgesteld in het raam van de wettelijke en reglementaire beschikkingen.

2. Uitgaven voor Permanente Vorming :

In verhouding tot het algemeen totaal (lopende + niet-gesplitste kapitaaluitgaven) van de uitgaven voor onderwijs.

3. Andere culturele uitgaven + investeringen :
Gelijke delen.

Voor 1977 gaf dit voor het geheel der culturele dotaties (rekening gehouden met het speciale feuilleton voor de Duitse Cultuurgemeenschap) volgende resultaten :

Nederlandstaligen		
	Kredieten	Percentage
Onderwijs	2.557.000.000	61,70
Permanente vorming	1.360.900.000	56,03
Andere culturele uitg.	2.79 1.800.000	50,00

Franstaligen		
	Kredieten	Percentage
Onderwijs	1.587.500.000	38,30
Permanente vorming	1.068.000.000	43,97
Andere culturele uitg.	2.79 1.800.000	50,00

Voor het kunstonderwijs — dus uw speciale bekommernis — vervat in de Nederlandse en Franse Cultuur, zien deze cijfers er als volgt uit :

Nederlandstaligen		
	Kredieten	Percentage
Kunstonderwijs	1.586.900.000	64,49
Franstaligen		
	873.700.000	35,51

Deze **getallen** lijken mij, in het algemeen, een trouwe weergave te zijn van de bestaande behoeften van onze bevolking.

DE VOORZITTER : Het incident is gesloten.

BELEIDSNOTA NATIONALE OPVOEDING Ingediend door de heer J. Ramaekers, Minister van nationale opvoeding — 74 (19774978) - Nrs. 1 en 2

Voortzetting van de bespreking

DE VOORZITTER : Dames en Heren, wij hervatten thans de bespreking van de inleiding over de beleidsnota Nationale Opvoeding ingediend door de heer Ramaekers, Minister van Nationale Opvoeding. De heer Marc Galle heeft het woord.

DE HEER M. GALLE (*op de tribune*) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte

collega's als u mij toestaat eerst een tussendoortje, namelijk een kleine goed bedoelde rechtzetting op wat de heer Swaelen daarnet heeft gezegd over de „geeuwhonger” van het Ministerie van Nationale Opvoeding.

In Franck's etymologisch woordenboek van de Nederlandse taal — 2de druk — verzorgd door Dr. Van Wijck, op blz. 180 lezen wij bij geeuwhonger: „vervorming onder invloed van geeuwen”. Dit heeft er nochtans niets mee te maken.

„Gê” is in het middennederlands: „gâ” (zie „gauw”, hetgeen wij ook in dialecten aantreffen: „kom ga ne keer”). „Geeuwhonger” betekent: een plotseling heftig opkomende honger. „Ge” betekent dus een plotseling heftig opkomen. Het houdt alleen in zijn verkeerde interpretatie verband met een slechte spijsvertering.

Als woordvoerder van de Vlaamse Socialisten is het voor mij een groot genoegen hier enkele beschouwingen te kunnen wijden aan de interessante beleidsnota van de heer Minister van Nationale Opvoeding, de heer Ramaekers (Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap, zitting 1977-1978, stuk 74 nr. 1).

Ik mag mij hier in de eerste plaats veroorloven hulde te brengen aan de heer Minister, niet alleen ter wille van het feit dat hij een duidelijke en revelerende beleidsnota bij de Cultuurraad heeft ingediend, maar ook en vooral omdat hij met serene geduld en begrip de talrijke vragen en opmerkingen — zelden aanmerkingen — van de commissieleden heeft beantwoord.

Een samenvatting ervan werd op voortreffelijke wijze door collega W. Demeester gemaakt.

Bij wijze van inleiding deelt de Minister mede, dat een van de basisbeginselen van elke onderwijsvorming er in zal bestaan alle onderwijsvormen van een zelfde niveau tot elkaar te brengen door ze te integreren in een zelfde structuur. Ik wou even stil blijven staan bij dat woord „integratie”.

Dat een mens zich al dan niet integreert in de maatschappij, hangt voor een groot deel af van de aard van het onderwijs dat hij heeft genoten. Onderwijs en vorming moeten inzicht geven in de **inrichting** van die maatschappij, daarbij inbegrepen de rol van personen en groepen die in die maatschappij werkzaam zijn; ze moeten leren deelnemen aan de samenleving en er mee vorm aan geven. Volgens onze zienswijze moeten onderwijs en vorming gemeenschapsvoorzieningen zijn die in principe ten laste van de algemene middelen komen.

Mensen hebben verschillende talenten en leven in verschillende omstandigheden. Het zou totaal zinloos zijn ze in het onderwijs en de vorming te behandelen met globale middelen. Die maatregelen dienen gericht te zijn. Achtergestelde groepen

moeten ook in de school worden geïntegreerd. Hiertoe dienen extra financiële middelen ter beschikking te worden gesteld. U hebt dit terecht voorzien. Er zullen meer aanpassingsklassen tot stand komen, er zal een permanente bijscholing van taakleraren zijn, enz.

Een school is er niet alleen voor kennisverwerving. Al vroeg moeten de leerlingen ook sociaal, lichamelijk en cultureel worden gevormd.

De Minister zoekt naar integratievormen met betrekking tot de overgang van de kleuterschool naar de basisschool. De integratie van kleuteronderwijs en basisonderwijs moet dringend worden ingezet of voortgezet. De opleiding van kleuterleidsters zal dan uiteraard moeten worden bijgestuurd tot een nieuwe opleiding.

Integratie ook van buitengewoon onderwijs en gewoon basisonderwijs. Dit is essentieel voor het buitengewoon onderwijs, dat zeker niet mag worden ingericht en georganiseerd op afgelegen plaatsen — hoe bosrijk ook — maar zijn plaats moet krijgen midden in het woonmilieu van de **bevolking**, net zoals het gewoon onderwijs. Gewoon en buitengewoon onderwijs kunnen gerust in een geïntegreerde vorm samen worden ondergebracht.

Ik onderstreep hier nogmaals dat het een weldaad was dat de Minister van Nationale Opvoeding het K.B. van 1 april 1977 niet liet toepassen. Dat K.B. van 1 april voorzag een soort ongeordend en verwarring stichtend geïntegreerd buitengewoon onderwijs. Buiten de materie van de wet op het buitengewoon onderwijs van 1970 en ook wat de Schoolpactwet betreft, zullen de bevoegde ministeries, namelijk het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en het Ministerie belast met het maatschappelijk welzijnsbeleid, instaan voor het nodige overleg en de uitwisseling van informatie om harmonieus te kunnen werken met de bedoeling de integratie van gehandicapten en pseudo- of verkeerdelijk genoemde gehandicapten, zo doelmatig mogelijk te bevorderen. Een interdepartementeel adviescollege kan daartoe worden samengesteld na overleg der ministers van de beide ministeries.

Tenslotte is ook tussen **wetenschappelijk** onderwijs en hoger beroepsonderwijs integratie noodzakelijk.

Wij durven de hoop uitspreken, mijnheer de Minister, dat in geen van de opgesomde gevallen het woord integratie in uw departement hetzelfde karakter zal krijgen als het al heeft in zoveel andere domeinen waar het een modewoord is geworden dat niet altijd veel inhoud bevat.

Integratie is vaak een vaag ideaal waarvan de verwezenlijking niet altijd naar behoren opschiet (zoals de culturele integratie met Nederland). Voor het onderwijs moet het als een concreet doel of

indien u wil als een middel worden voorgesteld, dat vlug bereikt of verwezenlijkt zal worden.

U bent zo eerlijk, mijnheer de Minister, zelf vaak de vinger op de wonde te leggen. U schrijft ondermeer: „Hoe we ook overtuigd zijn dat het VSO de enige mogelijkheid is om een soepele, aan onze tijd en maatschappij aangepaste onderwijsvorm uit te bouwen, wij weten dat het VSO het niet is. Dit, omdat de beginselen verwaterd zijn, omdat maatregel en tegenmaatregel de onstabiliteit en de verwarring hebben doen toenemen, omdat tal van zaken onafgewerkt en onuitgevoerd zijn”.

U hebt gelijk. Het VSO is op zichzelf ALS vernieuwing uitstekend. De toepassing ervan blijft in gebreke. Regeringswisselingen, met het gevolg dat de continuïteit in casu in het onderwijsbeleid geregeld zoek ging, zijn één van de oorzaken. Een andere is de onvoldoende voorbereiding, niet van de theorie maar van de toepassing.

Zoals we in uw nota lezen, hebt U zich tegen verdere verwatering van het VSO schrap gezet. Uw plannen om het VSO te redden, moeten zeer dringend worden uitgevoerd. Hierbij is belangrijk dat de leerkrachten begeleid worden, dit stelt u zelf in het vooruitzicht. De herscholing en de bijscholing van leerkrachten zijn van wezenlijk belang. Een duidelijk plan om hiertoe te komen, zou zeker tegemoetkomen aan het verlangen van deze hoge vergadering. Ook de ouders zouden nog beter benaderd kunnen worden. Ten aanzien van het basisonderwijs schrijft U dat zonder een sterke betrokkenheid van de ouders bij het onderwijs van hun kinderen, vernieuwingspogingen weinig kans op succes hebben. Dit geldt ook voor het VSO. De school mag zich niet tevreden stellen met een vluchtige voorlichtingsvergadering over het VSO ten behoeve van de ouders. De ouders die, zoniet boeiend dan toch noodzakelijk achten na de schooluren als repetitor van het kind op te treden, moet die mogelijkheid worden gegeven door een intense voorbereiding op deze belangrijke taak.

Het zo uitmuntend VSO heeft ook helaas een kloof nog groter gemaakt, een kloof die zovelen onder ons zo vlug mogelijk willen dempen, ik bedoel dat de afstand tussen het rijksonderwijs, het vrij onderwijs en het stedelijk onderwijs nog groter is geworden.

Heeft nog niet iedereen ingezien dat het VSO rijke mogelijkheden biedt? Waarom is men dan in het traditionele blijven steken en houdt men geen rekening met de evolutie? Waarom achten sommigen het nog nodig in bepaalde steden nog een andere VSO-theorie toe te passen? Ook daar is dringend overleg nodig opdat kinderen die van het ene net overgaan naar het andere, niet nog

meer het slachtoffer van een onzinnige verzuiling zouden worden.

Werd niet voorzien in het schoolpact dat de vernieuwing overal zou worden doorgetrokken op een zelfde wijze?

Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, sinds een aantal jaren zijn de Vlamingen voor een groot deel zelf bevoegd voor de conceptie en de ontwikkeling van hun onderwijs en cultuur. De behandeling van deze beleidsnota in de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap wijst er op, dat van de kant van de Minister van Nationale Opvoeding veel goede wil aanwezig is, om voor zover hem dit mogelijk is, de Vlamingen zelf in deze sector het roer in eigen handen te geven. Laten de Vlamingen niet aan dit roer trekken in tegengestelde richtingen. Pluralisme ligt op de lippen van velen maar als we de sprong van lippendienst naar werkelijke verwezenlijking willen doen, is het wenselijk dat geen nieuwe verzuilingen meer optreden zoals die rond het VSO tot stand zijn gekomen.

Zoals ik eerder heb opgemerkt, moet op school ook het sociale karakter van het onderwijs meer ingrijpend werken. Dit is één van de doeleinden van het VSO. Het moet ook aanwezig zijn in het basisonderwijs en in het hoger onderwijs. De tijd van het ex cathedra-onderwijs, van de alleswetende leraar, op onverschillig welk niveau, is achterhaald. Autoriteit steunt niet op **gezagsargumenten** als het „*magister dixit*” of op titulatuur. Elk leraar moet op zijn niveau een bekwaam gespreksleider zijn bij de voorbereiding van een taak en een soepel werkleider bij de uitvoering ervan. De leerlingen dienen niet alleen als zodanig in een solidaire geest aan kennisverwerving te doen, ook bij de lichamelijke en culturele vorming zullen die groepsmentaliteit en betrokkenheid van klas- en zelfs schoolbeleid, de sociale vorming in de hand werken.

Opleiding in een democratische geest veronderstelt ook dat de leerlingen op deelneming aan de democratische maatschappij-inrichting die, gelukkig, de onze is, worden voorbereid. De openbare school is een school voor allen, ongeacht hun levens- en wereldbeschouwing. Dit betekent niet dat gesprekken over die verschillende levens- en wereldbeschouwing zouden moeten worden weg-gewerkt in het rijk der nog altijd veelvuldige taboes. Onze jeugd mag **niet** worden opgeleid in een milieu waarin men ze voorlichting betreffende de voor een democratie zo nodige politieke waaivorming, onthoudt. Zonder dat haar een keuze wordt opgedrongen, dient ze ook op dat gebied volledig te zijn voorgelicht. De neutraliteit, voorzien in het Schoolpact, kan door een objectieve voorlichting en door pluralistische gesprekken 'in schoolverband, niet doorbroken worden.

Door gebrek aan voldoende informatie gebeurt het dat personen en groepen zich opstellen in de hoek der blinde hartstocht. Dit stellen we dagelijks vast, onlangs nog naar aanleiding van krantenberichten over studieleningen. Informatie mag niet te laat komen, ze is één van de basisfactoren van onze democratie. Ten behoeve van weetgierige ouders en studenten kunnen we terloops meedelen dat ook op dat stuk de socialistische visie, die de ongelijkheden zo klein mogelijk wenst te maken, de moeite loont om te worden besproken. De Minister heeft reeds dikwijls die van zijn ideologische groep meegedeeld. Ze komt ten dele overeen met die van de PvdA in Nederland, volgens welke het studie-financieringssysteem uitgaat van drie elementen :

- 1" een basisbedrag voor iedereen, onafhankelijk van het ouderlijk inkomen ;
- 2" een aanvulling hierop, afhankelijk van de hoogte van het ouderlijk inkomen of eigen inkomen ;
- 3" waar nodig een rentedragende lening, bij voorkeur bij de overheid. De afbetaling vindt plaats onder andere in relatie tot later verdiend inkomen. Dit maar terloops.

Ook over het studie-financieringsprobleem wenst de Minister eerst betrokkenen en instanties zelf te raadplegen eer hij een beslissing neemt.

Ik had het zoëven over de sociale vorming. Dit is voor mij het geschikte ogenblik om mijn zorg uit te spreken over het onderwijs met beperkt leerplan en voor sociale promotie.

In de „Beleidsnota Nationale Opvoeding” wordt nog te weinig aandacht besteed aan het onderwijs met beperkt leerplan en voor sociale promotie.

Aan de structuren, de uitbouw en de goede werking van deze onderwijsvorm moet, gezien de actuele economische toestand, de nodige aandacht worden geschonken, voornamelijk daar de scholen voor sociale promotie overwegend economische en technische studierichtingen omvatten.

Het staat vast dat, gezien de verlenging van de leerplicht tot 15 en daarna tot 16 jaar, leergangen voor sociale promotie op het niveau van het lager secundair aan belang zullen verliezen ; de hoger secundaire en hogere leergangen van de le graad blijven echter meer dan ooit noodzakelijke onderdelen van onze onderwijsstructuur.

Voor de verdediging, de uitbouw en zeker het behoud van onze scholen voor sociale promotie, kan de volgende verantwoording worden gegeven.

1. Indien enkele jaren terug aan de benaming van het onderwijs met beperkt leerplan de woorden „en voor sociale promotie” werden toegevoegd, wees dit duidelijk op de specifieke doelstellingen van deze onderwijsvorm die aan

jonge mensen de enige mogelijkheid biedt hun opleiding verder te zetten en hun kwalificatie te verhogen nadat zij verplicht waren, meestal om sociale redenen, vroegtijdig de school te verlaten.

Zelf heb ik kunnen vaststellen dat de leerlingen en studenten van het onderwijs met beperkt leerplan overwegend tot de arbeiders- of lagere bediendenklasse behoren.

2. De steeds versnellende evolutie in alle beschavingsdomeinen, de omvang van wat wij de technologische revolutie kunnen noemen, scheppen een bestendige behoefte aan her- en bijscholing. Het is duidelijk dat een permanent naschools leerproces noodzakelijk is en in de toekomst nog nodzakelijker zal worden.

Met juiste structuren, aangepaste leerplannen en moderne pedagogische methodes is het onderwijs voor sociale promotie de aangewezen onderwijsvorm om deze nieuwe taak te vervullen.

Ik ben ervan overtuigd dat deze verantwoording algemeen bekend is en wordt aanvaard ; er kan echter worden vastgesteld dat, ondanks enkele initiatieven, het onderwijs voor sociale promotie niet voldoende wordt gepropageerd, onvoldoende wordt gevolgd en onvoldoende wordt beschermd.

Is het toeval dat in de, nochtans lijvige, brochures „Twee jaar beleid” en „Drie jaar beleid” van de heer De Croo, voorganger van de huidige Minister van Nationale Opvoeding, met geen woord wordt gerept over het onderwijs met beperkt leerplan en dat in de huidige beleidsnota van Minister Ramaekers deze onderwijsvorm weliswaar al met veel aandacht wordt behandeld maar niet wordt uitgediept zoals dat wel voor de andere onderwijsvormen wordt gedaan ?

Vandaag kan worden vastgesteld dat :

1. de afdelingen met beperkt leerplan over het algemeen dun zijn bevolkt ; het leerlingen- en studentenaantal daalt nog steeds en dit voornamelijk in het Rijksonderwijs ;
2. er een gebrek is aan rationalisatie wat de aard en het aantal afdelingen en de spreiding ervan over het Nederlandstalig landsdeel betreft ;
3. de kostprijs per lesuur van een leerling of student heel wat hoger ligt dan in het dagonderwijs met volledig leerplan.

Welke kunnen de oorzaken zijn van de geschetste toestand ?

- De wet van 10 april 1973 waarbij aan de werknemers kredieturen worden toegekend met het oog op hun sociale promotie, had tot doel vele jonge mensen op een aanvaardbare manier de gelegenheid te schenken hun opleiding

verder te zetten of zich te vervolmaken in de door hen gekozen discipline. Het resultaat van de toepassing van de wet zou een verhoging van het bevolkingscijfer in die onderwijsvorm moeten zijn geweest.

Eens te meer is gebleken dat het heel wat gemakkelijker is een wet te maken dan deze correct te doen toepassen. Slechts een gering aantal jonge werknemers maakt gebruik van de kredieturen.

Vandaag weet men dat vele werkgevers negatief reageren wanneer een van hun jonge arbeiders studies volgens beperkt leerplan wenst aan te vatten en om toepassing van de wet op de kredieturen verzoekt.

Het is geen uitzondering dat arbeiders met af-danking worden bedreigd indien zij gebruik wensen te maken van de tegemoetkomingen die hen door de wet van 10 april 1973 worden gewaarborgd. In de scholen voor sociale promotie kan men dagelijks vaststellen dat studenten die recht hebben op kredieturen, deze niet durven vragen uit angst voor represaillemaatregelen vanwege de werkgever.

De kredieten voorzien voor de uitvoering van de wet blijven voor het grootste deel ongebruikt.

Na veel studiewerk en met enorme inspanningen werden voor het middelbaar dagonderwijs nieuwe structuren ingevoerd, nieuwe doelstellingen bepaald, nieuwe leermethoden uitgetest en aangepaste leerplannen opgesteld. Het hoger niet-universitair onderwijs werd gerationaliseerd en grondig omgevormd. De laatste schuchtere bijstellingen van het onderwijs voor sociale promotie echter dateren van 31 juli 1969 (K.B. 31.7.1969 betreffende de korte opleiding). Sindsdien hebben wij niet veel meer zien gebeuren dan het afschaffen van afdelingen en het samenzetten van opeenvolgende leerjaren.

Elke dienstverlening door de inrichtingen verleend aan de studenten van het dagonderwijs wordt geweigerd aan dezen die de moed hebben om zich na hun dagtaak verder in hun vak of specialiteit te bekwalmen.

Daar de inrichtingen in de onmogelijkheid zijn personeel voor dat doel aan te werven, kunnen geen eetmalen of zelfs geen dranken worden verstrekt aan jonge werknemers die zich meestal rechtstreeks van hun werk naar de school dienen te begeven en die school pas kunnen verlaten tussen 20.30 en 21.30 u. Bibliotheken en mediatheken zijn 's avonds gesloten en kunnen door de studenten niet worden gebruikt.

De begeleidende en coördinerende taak van de inspectie wordt niet of slechts gedeeltelijk

uitgevoerd ; iedereen wordt vergoed voor prestaties in het onderwijs voor sociale promotie behalve het inspectiekorps van wie men verwacht dat het deze taak gratis uitvoert.

Over het hoger onderwijs en de wetenschappelijke instellingen heb ik in de Kamer van Volksvertegenwoordigers tijdens mijn eerste rede mijn standpunten uiteengezet. De Minister heeft toen medegedeeld dat hij er rekening zou mee houden.

Enkele zaken die de Minister van Nationale Opvoeding zeker niet uit het oog zal verliezen zijn o.a. :

- democratisering van het beleid van het **hoger** niet-universitair onderwijs zoals dit ook in de universiteiten het geval is ;
- het behoud van verantwoorde gespecialiseerde richtingen aan de universiteiten enz.

Ik wil besluiten met het volgende. De Minister schrijft terecht in zijn inleiding — men heeft het vanochtend nog herhaald — „Het onderwijs en de opvoeding zijn een recht voor allen, de gemeenschap heeft als plicht elk lid door passende begeleiding maximale kansen op ontplooiing te bieden. De opvoeding moet worden gezien als wat ze werkelijk is : een dienst van en voor de gemeenschap”.

Tot daar het citaat waarmee wij het volkomen eens zijn, met dien verstande dat wij ook onder „gelijke kansen” verstaan, dat iedereen haar of zijn talenten moet kunnen ontwikkelen. Doelbewust moet voorrang gegeven worden aan kinderen uit **achtergestelde** milieus opdat ook de kennis eerlijk zou worden verdeeld.

Het onderwijs moet de mensen tot zelfstandigheid brengen. Een dergelijk onderwijs gaat in tegen een samenleving waarin alles wordt opgedeeld in rangen en standen. Dit geldt ook voor het sociaal-cultureel werk dat haaks op de maatschappij dient te staan. Vandaar dat permanente opvoeding en de „open school” in het beleid een belangrijke plaats moeten innemen. Ook hieraan heeft de Minister de nodige aandacht besteed.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte collega's, een degelijk plan dat goed overwogen en gestructureerd is, helpen uitbouwen, gebeurt met geestdrift. Wij weten dat de Minister van Nationale Opvoeding bezielde is door deze geestdrift, en ook zijn medewerkers zijn dat.

Wij hopen dat hij over voldoende tijd zal beschikken om zijn beleidsnota uit te voeren, rekening houdend met de constructief bedoelde opmerkingen van de commissieleden en straks van de andere leden van deze Cultuurraad. (**Applaus op de banken van de meerderheid**).

DE VOORZITTER : Ik geef het woord aan de

heer Swaelen die zich wenst te verdedigen tegen de taalwenken van Dr. Marc Galle. **(Gelach).**

DE HEER F. SWAELEN **(op de tribune)** : Mijnheer de Voorzitter, ik heb nooit beweerd dat geeuwhonger voortkomt uit een overladen maag ; ik heb gezegd dat geeuwhonger een ziekte is en niet beantwoordt aan een reëel tekort aan voedsel. Ik baseer mij in dit verband op Van Dales Groot Woordenboek : „**geeuwhonger** : een plotselinge honger, flauwte waarbij de lijder herhaaldelijk de mond krampachtig wijd opent en met geweld sluit, schijnbaar als uiting van honger (gewoonlijk is het echter een gevolg van overmatige gevoeligheid der maagzenuwen) — (schertsend : de geeuwhonger van iets krijgen : ernaar beginnen te watertanden)“.

Dat was wel degelijk wat ik bedoelde met mijn toespeling. **(Applaus op alle banken).**

DE VOORZITTER, Dames en heren, het taalincident is gesloten.

De heer Van In heeft het woord.

DE HEER G. VAN IN **(op de tribune)** : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, dames en heren, namens de Volksuniefractie heb ik het genoegen uitdrukking te geven aan onze verheugenis over het feit dat hier in deze Cultuurraad eindelijk eens een uitgebreid debat kan plaatsvinden over het onderwijsbeleid in al zijn aspecten. Uw besluit, Mijnheer de Minister, om uw beleidsnota „eigengerijpt” in deze vergadering ter ‘bespreking voor te leggen is een belangwekkende innovatie, die de Volksunie slechts op prijs kan stellen. Ik zou aan mijn obediëntie tekort komen moest ik in deze dank niet tegelijkertijd de Voorzitter van deze vergadering betrekken, die dit initiatief heeft aangemoedigd en van wie wij allen weten hoezeer hij met het onderwijsbeleid in Vlaanderen is bekommerd.

Het is immers duidelijk dat deze Raad slechts zijn volle inhoud en betekenis zal krijgen, wanneer hier ook alle vraagstukken met betrekking tot onderwijs en opvoeding aan de orde kunnen komen. Ik wil hier namens de fractie duidelijk beklemtonen dat de Volksunie in de huidige stand van zaken de nationale bevoegdheids-status quo in de onderwijsaangelegenheden erkent en uitdrukkelijk wenst na te leven. Meteen wil ik echter ook de wens uitdrukken dat wij juist van deze status-quo-periode maximaal gebruik zullen weten te maken om als een volwassen gemeenschap over de ideologische en filosofische **differentiëringen** heen, ook over de delicate onderwijsproblemen van gedachten te kunnen wisselen en dat met fundamenteel respect voor de onaantastbare verworvenheden van het Schoolpact.

Mijnheer de Minister, deze vaststelling en deze

adhesie van het status quo verhindert ons niet met evenveel klem voor te houden dat een waarachtige autonomie voor de Cultuurgemeenschappen op korte termijn slechts kan leiden naar een autonoom onderwijsbeleid van laag tot hoog, naar een executieve die alleen voor deze Raad verantwoordelijk is en ik moge er zelfs aan toevoegen, naar het tot stand komen van wat ik zou durven noemen een Vlaams Schoolpact, waarin uiteraard al de door het huidige Schoolpact verwezenlijkte waarborgen moeten worden opgenomen.

Onze wens is dan ook dat dit debat geen zeldzame zwaluw zou zijn, maar een oprechte start van een nieuwe lente, waarbij de Minister van Nationale Opvoeding voortaan zijn belangrijke onderwijsinitiatieven, zoals ondermeer de begrotingen, voor voorafgaandelijk overleg in deze Raad zal brengen. Aldus wordt dit initiatief een begin van een evolutie welke ‘hopelijk uiteindelijk tot de echte culturalisering van het onderwijs zal leiden.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte collega's. Na deze principiële inleidende beschouwing, wou ik uw aandacht vragen voor volgende aspecten : de kwaliteitsevaluatie van ons onderwijs ; de noodzakelijke structurele wijzigingen die zouden dienen doorgevoerd te worden en tenslotte de rationalisatie en samenwerking die zich steeds sterker opdringen. Andere collega's van de fractie zullen in de loop van dit debat onze visie vertolken op de onderscheiden deelaspecten, welke in de overigens voortreffelijke beleidsnota worden behandeld.

Eerst enkele woorden over de kwaliteitsevaluatie van ons onderwijs.

Wie het heeft over de kwaliteit van ons onderwijs, denkt in de eerste plaats vanzelfsprekend aan de onderwijsvernieuwing. Wellicht zal ik hier dezelfde woorden gebruiken als de voorgaande sprekers, maar het zal U bekend zijn, Mijnheer de Minister, dat onze fractie gunstig staat tegenover het VS0 van het type 1. Dit onderwijstype realiseert immers in zijn structuren, meer dan welke andere buitenlandse vernieuwing ook, de Düsseldorf-aanbevelingen van de Raad van Europa van 1968. Vandaag de dag is ons secundair onderwijs van het type 1 harmonischer en soepeler gestructureerd dan de Scandinavische, Engelse, Duitse, Franse en Nederlandse onderwijsmodellen en komen wij in deze Europese context duidelijk positief aan bod.

Onze belangrijke onderwijsrenovatie heeft sinds 1971 echter heel wat kinderziekten moeten doorworstelen.

Wij gingen toen van start met een nauwelijks voorbereid Vernieuwd Secundair Onderwijs dat veel te snel werd veralgemeend en als een bij voorbaat geslaagd experiment werd opgedrongen aan veelal verontruste ouders en onvoorbereide

leerkrachten. Precies deze plotse ingreep was er de oorzaak van dat ons huidig onderwijs van het type 1 onderwerp werd van heftige en vaak totaal onverantwoorde controversen. Uit veiligheidsoverwegingen zijn verschillende varianten ontstaan en de ouders opteerden uit een begrijpelijk conservatieve reflex veel liever voor het traditioneel onderwijs. Wij betreuren het dat op die manier jarenlang een hypotheek drukte op de schitterende vernieuwingskansen van het VSO. En deze hypotheek werd nog geaccentueerd onder de vorige regering. Die pakte immers keer op keer uit met nieuwe initiatieven en ideeën die de oorspronkelijke vernieuwingsfilosofie moesten corrigeren tot wat we durven noemen een neo-liberaal schoolstelsel dat zonder meer een elitaire trieremachine zou moeten zijn. De steeds nieuwe hervormingsbalonnen die uw voorganger opliet, hebben de continuïteit van de vernieuwing ergerlijk geschaad.

Dat was een algemeen bekend verschijnsel. Voor het Rijksonderwijs was het dramatisch dat in de geschetste situatie, het vertrouwen zo geschokt werd dat anders ingestelde ouders vaak tegen wil en dank voor een ander onderwijsnet opteerden en dat op die manier inbreuk werd gepleegd op de grondwettelijke waarborgen van keuze-vrijheid.

Er moet nu maar eens een einde komen aan deze beklemmende verwarring en voortdurend wisselende beleidsopties, die het hele systeem door elkaar hebben geschud. Het stemt ons dan ook vertroouwd, Mijnheer de Minister, dat U bij de op til zijnde onderwijsvernieuwingen terecht opteert voor een bezinnings- en bezinkingsperiode. Bovendien moeten wij er vandaag alles op zetten om eenheid te brengen in de verschillende types, waarin Rijks-, gemeentelijk en vrij onderwijs nog steeds elk hun eigen weg bewandelen. Zolang deze eenheid niet bestaat, worden de verschillende types de inzet voor een onzalige concurrentiestrijd tussen de netten. Het is ons bekend dat thans het vrij gesubsidieerd onderwijs ook, maar toch erg langzaam, naar een uniformiteit evolueert. Maar wij stellen ons de vraag of wij, via de overlegcommissie, niet een uitdrukkelijke afspraak moeten bekomen, waarbij alle inrichtende machten tegen bijvoorbeeld 1983, tot éénzelfde onderwiistype zullen groeien. Deze bereidheid om op vrij korte termijn tot eenheid te komen is voor ons een testcase om de oprechtheid te beoordelen van allen die beweren te willen streven naar het wegwerken van elke onverantwoorde concurrentiezucht en ronselarij van leerlingen.

Mag ik eraan toevoegen dat de uiteenzetting van de heer Swaelen deze voormiddag althans bepaalde perspectieven heeft geopend. Wij hopen dat deze perspectieven zich ook waar zullen maken.

Wij zouden dan ook graag uw standpunt ver-

nemen ten aanzien van een relatief korte termijn voor het bereiken van één enkel onderwijstype. Verder willen wij U ook herinneren aan de wettelijke verplichting om voor de Cultuurraad jaarlijks verslag uit te brengen over de vernieuwing van het onderwijs. Alhoewel vandaag de dag reeds 6 rapporten hadden moeten bestaan, is er tot op heden slechts één verslag dat in mei 1975 in deze Raad werd besproken. Kwaliteitsonderwijs veronderstelt vanzelfsprekend dat de gehele pedagogiek kan steunen en stoelen op een verantwoorde wetenschappelijke researchgroep.

Ook hier sluit ik aan bij wat collega Swaelen vandoordend heeft verklaard.

In dit opzicht verkeert het departement van Nationale Opvoeding nog in een hopeloze toestand. Er is in heel Europa geen enkel land als dit waar de onderwijsminister niet eens beschikt over een vast wetenschappelijk pedagogisch team voor alle netten. Wij vragen U met aandrang bij de noodzakelijke herstructurering van uw departement zeker een vast zelfstandig studiecentrum uit te bouwen. Dit moet leidend, richtinggevend en inspirerend zijn voor de inspectiediensten die veeleer als pedagogische consultants moeten kunnen optreden, in plaats van verwerkers van hopeloze administratieve rompslomp.

Kwaliteitsverbetering veronderstelt verder dat een veel ernstiger aandacht zou moeten gaan naar de opleiding, bijscholing en herscholing van de leerkrachten.

Collega Galle heeft het daarstraks op een ander stramien en met veel meer woorden gezegd. Tot op vandaag blijven de aggregaatsstudies b.v. een bitter lachtertje aan de universiteiten. Het werken in team, met groepstechnieken, met verschillende intelligentieniveaus, met nieuwe leermethodes en evaluatietechnieken, worden er niet aangeleerd. Wij vragen U werkelijk een ernstige en afdoende modernisering door te voeren van de nu reeds 48 jaar oude aggregatiewet.

Wij dringen ook aan op de noodzakelijke hervorming van het pedagogisch hoger onderwijs.

Tenslotte zouden de leerkrachten voor bijscholing steeds terecht moeten kunnen bij regionale pedagogische centra, gerund door inspectiediensten en bij voorkeur pluralistisch uitgebouwd. Het mag niet langer zijn dat leerkrachten op eigen houtje en meestal op eigen kosten aangewezen zijn op sporadisch georganiseerde studiedagen en colloquia. Elke oproep tot inzet en onderwijsverdieping komt wrang over wanneer wij aan de meest idealistische leerkrachten niet alle materiële middelen ter beschikking stellen tot vrijwillige recycling en permanente bijscholing.

Wij opteren — hier richt ik mij speciaal tot de leden van de CVP — voor regionale pluralistische centra omdat wij niet geloven in pedagogische

afgrenzeling tussen de onderwijzers uit de verschillende netten, die elkaar kennen, waarderen en niets liever vragen dan samen te zoeken en samen te werken.

Wij zijn trouwens een van de enige landen in Europa die de bijscholing nog niet **volledig** hebben geïntegreerd in het leraarsambt zelf. Zolang ook deze noodzakelijke hervorming niet is doorgevoerd, moeten wij vertrouwen op de toewijding en de ethische bezieling van het onderwijzend personeel. Wij achten deze ethische overtuiging zo belangrijk dat wij die met alle beschikbare middelen bestendig willen zien en aangewakkerd. Een van die middelen is het bevorderen van een steeds beter statuut voor het onderwijzend personeel.

Voor de leden van het Rijksonderwijs is het statuut ongetwijfeld voor een aantal verbeteringen vatbaar. Vaak wordt b.v. heel wat idealisme gedood door een onaangepast systeem van mutaties. Aldus worden dikwijls selectie- en promotieambten bekleed door mensen die eerder een rustige levensavond afwachten in plaats van met bezieling hun personeelsleden en leerlingen aan te **moedigen**.

Voor de leerkrachten van het gesubsidieerd onderwijs is een nieuw statuut in het vooruitzicht gesteld. Vandaag gaat trouwens een algemene consultatieronde door. Wij hopen dat bovendien de ontwerpstatuten voor inspraak via de daartoe bestemde kanalen zullen voorgelegd worden vooraleer de twee Koninklijke Besluiten verschijnen. Namens de fractie wil ik er U uitdrukkelijk op wijzen dat nieuwe ontwerpstatuten voor het personeel van het gesubsidieerd onderwijs niet de bedoeling mogen ontstijgen van het Schoolpakt dat een stelsel van zo sterk mogelijke uniforme rechtszekerheid wil voor alle personeelsleden, ongeacht het net waartoe ze behoren. In geen geval mogen hierin verschillende plaatselijke of regionale engagementsverklaringen afgedwongen worden, omdat dergelijke verklaringen aanleiding geven tot verwarde en juridisch oncontroleerbare toestanden. Wij dringen erop aan dat in het ganse onderwijs een stelsel van reële rechtszekerheid voor het onderwijzend personeel zou tot stand komen. Wij kunnen ons dan ook niet gelukkig achten met de voorgestelde specificiteitscommissiës en deontologische kamers die ons geen voldoende garantie bieden voor juridische onpartijdigheid zolang de specificiteit van streek tot streek rigouzeuser wordt geïnterpreteerd. Het komt ons vrij verbijsterend voor hoe syndicale lerarenorganisaties terzelfdertijd advocaat en rechter zouden kunnen zijn. Elke wettelijkheid kan in een rechtsstaat toch slechts gewaarborgd zijn indien de instanties die over vakkundige of ethische onderwijsgeschillen oordelen, wel bevoegd maar niet belanghebbend zijn. De Koninklijke Besluiten die thans voorbereid wor-

den, ziet de Volksunie dan ook als een overgangsfase.

In een latere situatie willen wij sterk aandringen op globale herziening van de rechtssituatie van alle leerkrachten ongeacht het net waartoe zij behoren. Voor elk van hen moet een uniform statuut van identieke sociale rechten uitgewerkt worden. Daarboven kunnen de plichten komen net per net. Zo zou elk van de onderwijsvormen : de neutrale, de geëngageerde en de pluralistische, voor een eigen vorm, een keure uitwerken waartoe leerkrachten zich voor een hernieuwbare halflange periodes expliciet kunnen bekennen. Elk net zou aldus zijn specificiteit kunnen omschrijven en bewust-geëngageerde onderwijzers aantrekken.

Pas in deze optiek zou een verplichte en vaak onderende hypocriete levenshouding kunnen weggerukt worden. Immers, ideologisch uitgewezen leerkrachten zouden dan, op basis van een uniform basisstatuut voor allen in volle recht voor een andere opvoedingskeure kunnen opteren met gewaarborgde reëffectatiemogelijkheid naar andere netten, voor zover zij natuurlijk ook de keure van dit net ten volle willen onderschrijven.

Kwaliteitsverbetering veronderstelt verder, dat wij, hoe dan ook, de materiële middelen moeten vrijmaken door een herverdeling van de beschikbare begrotingskredieten.

Voor het basisonderwijs zou U reeds, mijnheer de Minister, een zeer grote stap kunnen zetten indien de financiële middelen voor leerboeken en schoolbenodigdheden minstens gedeeltelijk aan de levensduurte zouden worden aangepast. Resolutie 3 van het Schoolpakt heeft de kosteloosheid van kleuter- en lager onderwijs wettelijk bekrachtigd. Ik meen verder te weten dat deze kosteloosheid uitdrukkelijk zal bevestigd worden in het degelijk ontwerp tot verlenging van de leerplicht dat U eerstdaags aan het Parlement zult voorleggen. Maar is het dan ook verantwoord de forfaitaire vergoedingen van 70 F per kleuter en 200 F per leerling van het lager onderwijs gedurende 10 jaar onveranderd te houden ? Deze 'vergoedingen leiden wegens het reeds zoveel geciteerde inflatieritme regelrecht tot kwaliteitserosie. Met alle begrip voor de **financiële** moeilijkheden waarin wij thans -verkeren, durven wij toch aandringen op een aanpassing, tenzij men het bedenkelijk systeem van zwarte kassen wil blijven aanvaarden, waarmee de 'kosteloosheid thans toch gedeeltelijk moet betaald worden.

Wij dringen er verder op aan dat de betoelaging zou uitgewerkt worden volgens meer objectieve normen. Dit kan door het toelagenstelsel niet langer uitsluitend te berekenen op basis van het leerlingenaantal. Zo zou men de werkingstoelagen moeten splitsen in een leerlinggebonden toelage en een klasgebonden toelage. Zijn immers de kos-

ten voor verwarming, onderhoud en verlichting van alle klassen met even hoog ongeacht het aantal leerlingen in die klassen ? Graag kenden wij uw mening dienaangaande.

Vervolgens is er de noodzakelijke aanpassing van de normen in basis- en secundair onderwijs. Klassen met meer dan 40 kinderen zijn een anachronisme. Bovendien zijn het aantal druk bevolkte klassen groter naarmate de school meer leerlingen telt. Moet dan ook niet gedacht worden aan een afzonderlijk normenstelsel a rato van de grootte van een globale schoolbevolking ?

U hebt ter zake reeds enkele hoopgevende initiatieven genomen. Zo werd de onmogelijke verplichting tot een jaarlijkse aangroei van 10 % leerlingen in het secundair onderwijs, opgeheven. Verder werd een normenverlaging in het basis-onderwijs in het vooruitzicht gesteld. Wij vragen U deze weg verder in te slaan, niet alleen met het oog op de zorgwekkende werkloosheidscijfers, maar vooral en fundamenteel vanuit onze bezorgdheid tot bestendige kwaliteitsverbetering.

Hier wens ik bij te voegen dat wij de demografische evolutie inzake de schoolbevolking die zich in Vlaanderen aftekent ook niet onder de koremaat mogen houden.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, waarde collega's, ik wou na deze bedenkingen omtrent de kwaliteitsaspecten van ons onderwijs, uw aandacht vragen voor enkele opmerkingen van structurele aard. Hier leven wij nog werkelijk met een unitair en centralistisch gehouden departement dat wij volkomen voorbijgestreefd achten. Wij staan hierbij niet alleen. Op 28 januari 1975 schreef de heer **Parez**, directeur van een Rijkschool, Mijnheer De Croo, onder meer volgende regels in „Vooruit” :

„**Alleen** mensen in het onderwijs weten dat het Rijksonderwijs ook zwaar lijdt onder de koppigheid de volledige administratie centraal in Brussel te houden. Nationale Opvoeding dient onmiddellijk gedecentraliseerd te worden en vooral dan de **aanstellingsdienst**”.

In uw huidige beleidsnota, mijnheer de Minister, en in het voortreffelijk verslag van mevrouw **De-meester**, lees ik dat een decentralisatie zal worden uitgewerkt. Ik zou met de grootste aandacht willen vragen van deze beleids optie een allereerste prioriteit te maken. Al te lang hebben regeringen zo'n beloften gedaan, maar nooit werd ook maar **één** concreet en afdoend initiatief genomen.

Aanstellingen en interimopdrachten, zelfs van enkele dagen, moeten b.v. steevast via het centraal kanaal. Het is U bekend dat er talloze klachten waren van niet bezette opdrachten in het **Rijks**-onderwijs voor september en oktober van dit schooljaar. Ondanks de hardwerkende dienst van

uw kabinet — ere aan wie ere toekomt — blijkt men deze taak niet efficiënt te kunnen blijven centraliseren. Wie het met het Rijksonderwijs goed voor heeft — en wij twijfelen niet aan uw goede bedoelingen — kan niet blind zijn voor de erge problemen van deze aanstellingen.

Op het vlak van de onderwijsnetten en van de scholen staan wij voor een veel te strak centralisme. Ook op pedagogisch vlak worden leerkrachten en directies eigenlijk niet au sérieux genomen. Dit komt toch schrijnend tot uiting wanneer men keer op keer vaststelt dat elke ernstige inspraak ontbreekt bij alle belangrijke hervormingen. Een centralistisch opgevat onderwijsbeleid is a priori ondemocratisch en verstikkend.

Een echt nieuw en verjongd beleid moet de erkenning realiseren van de kleinste cellen en dat zijn de schoolgemeenschappen zelf. Onze onderwijsvisie stoelt op een federaal opgebouwde structuur waarbij aan een hoger en meer centraal orgaan niets wordt afgestaan wat in eigen school doelmatiger kan worden georganiseerd. Pas dan immers kan de directie van een school zijn managementopdracht reëel vervullen en kunnen leerkrachten in soepele autonomie werken. Leerkrachten moeten zèlf hun school kunnen opbouwen, zèlf optimaal toestellen en materieel kunnen aanschaffen. Alleen onder die voorwaarden wordt de opvoedingstaak inhoudelijk geherwaardeerd omdat die gegrondvest zal zijn op verantwoordelijkheidszin, eigen initiatief en medebeheer.

Niet uit bergen dienstcirculaires, maar uit gezamenlijk werk, met inspraak en didactische bewegingsvrijheid wordt onderwijs uit de verstarring getrokken.

Zo dienen op elk niveau werkelijk democratische onderwijsstructuren te leven : de schoolraden, gewestelijke raden en een nationale onderwijsraad. En moge ook hier de kans geboden worden om eindelijk een dialoog te laten groeien over de netten heen en van basis naar top.

Wij zullen met veel interesse uw beleid hieromtrent volgen en elk initiatief tot decentralisatie sterk toejuichen, omdat wij hierin een eerste en belangrijke stap zien tot medezeggenschap van allen die bij het onderwijsgebeuren betrokken zijn. Mag ik thans uw aandacht vragen, mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, collega's, voor een paar bedenkingen omtrent de rationalisatie en de samenwerking onder de netten ?

Iedereen die het onderwijsgebeuren van dichtbij volgt, hij behore tot de meerderheid of tot de oppositie, heeft er reeds bij herhaling alarmerend voor gewaarschuwd dat wij regelrecht naar een catastrofe gaan indien wij niet radicaal en drastisch durven rationaliseren.

De heer Swaelen heeft dit vanmorgen met even-

veel woorden gezegd. Niemand van ons wenst de historische verworvenheden van het Schoolpakt in vraag te stellen. Maar de onthutsende, ongecontroleerde en veelal al te concurrentiële oprichting van honderden nieuwe scholen op 20 jaar tijd is een onmiskenbaar feit. Mede door het Schoolpakt en door de onderhandelingen die telkens weer in dat verband gevoerd worden, is het onderwijsvraagstuk tot een schoolvraagstuk herleid en het schoolvraagstuk is een eigendomsvraagstuk geworden.

Toen het Parlement in nachtelijke uren de wet van 11 juli 1973 stemde — en in verband met die nachtelijke uren natuurlijk herhaalt de geschiedenis zich — werd elke kredietverlening via de Fondsen geblokkeerd zolang geen definitief rationalisatieplan tot stand kwam. Bijna 5 jaar later kunnen wij echt geen grote balans neerleggen. Alleen het lager onderwijs en twee vormen van hoger onderwijs van het lange type konden na moeizaam overleg worden ingedijkt.

Reeds 14 jaar lang wordt gesleuteld aan de noodzakelijke rationalisatie van het secundair onderwijs. Er is nog geen enkele concrete oplossing en van zodra het woord rationalisatie viel, werd alles in de koelkast gestopt. Ondertussen blijft echter de rem ingebouwd, vermits de **Schoolgebouwenfondsen** pas effectief operationeel worden nadat de rationalisatie is doorgevoerd. Wij kunnen anderzijds niet blind blijven voor de vele erbarmelijke noodsituaties waarin talloze scholen vandaag de dag verkeren. Men mag **eenvoudig** weg geen kredieten noch overheidshulp uitkeren voor nieuwe gebouwen, aanpassingswerken en herstellingen. Met het oog op deze reële toestanden zijn in het Parlement reeds herhaaldelijk stemmen opgegaan om, al is het maar bij tijdelijke maatregel, de deblokking van de Fondsen mogelijk te maken voor bestaande bloeiende scholen, die zeker niet onder de rationalisatie zullen vallen.

Dit zou een oplossing kunnen zijn, maar gezien de delicate materies waarover het gaat, ware het uiterst aangewezen dat wij allen nogmaals een eerlijke inspanning leveren om tot een ernstige ontmanteling te komen van onleefbaar gebleken inrichtingen en afdelingen.

Tijdens de legislatuur 1971-1974 werden binnen de schoot van de Schoolpaktcommissie technische werkgroepen opgericht om de problemen van rationalisatie en samenwerking op te lossen. Wij dringen sterk aan opdat ook vandaag nieuwe technische commissies onmiddellijk met dit moeilijke werk zouden worden belast.

Bovendien wil de Volksunie actief medewerken om de proliferatie van ons onderwijs af te remmen.

Hier sluit ik mij aan bij datgene wat zoëven door de heer Bonnel werd gezegd. Ruim 9 departe-

menten houden er vandaag een eigen onderwijsvorm op na. Wij moeten zowel omwille van de pedagogische eenheid, als omwille van de mogelijke concurrentie deze feodalisatie van de **ministeriële** departementen durven tegengaan. Wij achten het trouwens volkomen onaanvaardbaar dat Nationale Opvoeding wel een rationalisatie zou doorvoeren, zonder dat evenzeer gerationaliseerd wordt op het onderwijs van andere departementen, waarvan bovendien thans nog steeds uitbreiding gegarandeerd is. Ik meen dat de stellingen door de heren Swaelen en Bonnel ingenomen in dit verband een goede gelegenheid kunnen bieden wanneer men maar welwillend is. Minstens dient, bij wijze van overgang, een ministeriële overlegstructuur tot stand te komen. Uiteindelijk dienen op middellange termijn alle onderwijsvormen gehergroepeerd te worden onder de uitsluitende verantwoordelijkheid van de Minister van Onderwijs.

Dat is zijn verantwoordelijkheid maar het is ook de verantwoordelijkheid van de leden van deze Cultuurraad.

Wie aan rationalisatie denkt, moet meteen de samenwerking onder de netten bevorderen. Een eerste hoopgevend samenwerkingsexperiment is het leerlingenvervoer. Wij vragen U met klem in deze richting verder te gaan. Bovendien is het ons bekend dat de driejaarlijkse contracten van de privé-busondememers in juni 1978 ten einde lopen. Kan tegen die datum de oprichting gebeurd zijn van de reeds lang aangekondigde Nationale dienst voor het leerlingenvervoer, die dan ook operationeel zal zijn ?

Is het trouwens nog langer verantwoord onthutsende prijsverschillen te dulden van streek tot streek ? Het privé-busvervoer van leerlingen in het Antwerpse kost de gemeenschap 240 per km ; in West-Vlaanderen 30 F per km ! Dit zijn cijfers waarover wij ons moeten bezinnen. Misbruiken worden door ons allen aangevoeld en het systeem van zogeheten openbare aanbesteding is wegens onderlinge afspraken tot een bedenkelijke situatie scheefgegroeid.

DE HEER LEO VANACKERE: Z e e r juist, mijnheer Van In.

DE HEER G. VAN IN : Dank U.

Wij vragen ook hiervoor uw bijzondere waakzaamheid en initiatiefzin in overleg met de Minister van Verkeerswezen.

Wij noteerden verder uw voornemen om binnen afzienbare tijd alle Rijksinstellingen open te stellen voor de plaatselijke socio-culturele werking. Dit is bijzonder verheugend en van op deze tribune drukken wij de hoop uit dat alle onderwijsnetten, die toch voor 95 % door de gemeen-

schap worden bekostigd, uw initiatief zullen volgen.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte collega's. Zoals de Volksunie het een vanzelfsprekende opdracht vindt van de gemeenschap om via de overheid onderwijs in te richten, zo erkent zij duidelijk de rol van wijsgerige **groeperingen** als kerken en filosofische organisaties. Dit betekent het grondwettelijk recht tot het organiseren en verstrekken van eigen onderwijs. Maar vanuit onze gemeenschapsfilosofie blijven wij geloven dat het huidig ingezuid **schoolnet**-systeem via wederzijdse waardering en fundamenteel respect voor het anders zijn van de andere, ooit kan uitgroeien tot een waarachtige en levensnabije gemeenschapsschool. Tot op heden is het alternatief van het pluralistisch initiatiefrecht nog niet eens levensvatbaar. De wet van 15 juli 1975 die met unanimité tot stand kwam, maakte de pluralistische onderwijsvorm mogelijk. Maar zolang er geen Hoge Raad voor het Pluralistisch Onderwijs tot stand komt, blijft dit **onderwijstype** volkomen dode letter. De Volksunie verzoekt U met aandring het initiatief te nemen om deze Raad zo spoedig mogelijk op te richten, waarna ook het Fonds voor het pluralistisch onderwijs operationeel zou kunnen gemaakt worden. Wij zouden U dank weten, Mijnheer de Minister, indien U ons duidelijk zoudt verklaren dat ook deze onderwijsvorm ten spoedigste levenskans zal krijgen en dat U ons ook een timing zoudt willen mededelen.

Ondertussen zal de weg naar een onbevengde samenwerking voor pluralistische onderwijsvernieuwing ongetwijfeld nog lang zijn. Maar zoals het Cultuurpact kon groeien en rijpen uit verdraagzaamheid en open waardering, druk ik de hoop uit dat de Vlaamse volksgemeenschap uiteindelijk ook in schoolzaken de richting zal weten te vinden naar een revolutionaire onderwijsvernieuwing vol tederheid gericht op de mens en de wereld.

Wanneer wij er van uitgaan dat de onderwijsopdracht een dienst is aan mens en gemeenschap dan is het ontstellend te moeten vaststellen dat van de Vlaamse schoolbevolking, waarvoor sedert 1950 in de achtereenvolgende begrotingen enorme bedragen werden ingeschreven, voor meer dan één derde in het werkloosheidscijfer van de Vlaamse gemeenschap is terug te vinden. Erger is nog dat van dit globaal cijfer ruim de helft, weze méér dan 25.000 jongeren, nauwelijks een basisopleiding hebben genoten, wat betekent dat deze jongens en meisjes geen enkele specifieke beroepsopleiding hebben gehad.

Deze vaststelling geeft aanleiding tot bittere bedenkingen, onder meer in verband met de zogenaamde democratisering van ons onderwijs.

Ik vraag me af — en hiermee sluit ik mij aan bij

hetgeen collega Swaelen heeft gezegd — of in dit verband ook de finaliteit van ons onderwijs niet moet worden in vraag gesteld.

We zijn momenteel doende een nieuwe generatie te vormen die wordt verondersteld de definitieve schakel te leggen naar het zogenaamde post-industriële tijdvak.

Onze jongeren, al onze jongeren, daarop voorbeelden en daarin begeleiden is een taak waaraan we niet kunnen voorbijgaan en waartegenover wij zeker niet onverschillig mogen staan.

Ik wens, mijnheer de Minister, dat het beleid dat U vandaag hebt helpen uittekenen terzelfdertijd de vaste wil moge inhouden om voor dit toekomstperspectief een vaste hoeksteen te bouwen.

Ik kan alleen maar zeggen — en ik spreek hier namens de Volksunie — dat wij op ons terrein bereid zijn om met onze bescheiden krachten daartoe onze bijdrage te leveren. (**Applaus bij de leden van de meerderheid**).

DE VOORZITTER : Dames en heren, hiermee is de lijst van de gemandateerde sprekers uitgeput. Er kunnen thans nog enkel korte tussenkomsten zijn bij de inleiding. Ik verleen eerst het woord aan de heer Egelmeers.

DE HEER 1. EGELMEERS (**op de tribune**) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, waarde collega's, het is mijn bedoeling enkele suggesties te formuleren die getoetst werden aan de praktijk.

Bij een zeer nuchtere en uiteraard positieve beleidsnota die hier in bespreking komt, is dat natuurlijk niet gemakkelijk.

Eerst over het kleuter- en basisonderwijs.

De leerplicht op 5 jaar brengen is een goede maatregel, maar in de praktijk zou zich dat moeten realiseren in het kleuteronderwijs, d.w.z. onderrecht door kleuterleidsters, evenwel in nauwe samenwerking met de basisschool om te voorkomen dat een breuk ontstaat tussen de twee niveaus. Iedere basisschool zou over een kleuterafdeling moeten kunnen beschikken, trouwens de enige waarborg om de continuïteit te verzekeren. In het basisonderwijs is een goede relatie schoolouders onontbeerlijk. Ware het niet nuttig voordrachten- en causerieavonden te programmeren als informatie t.o.v. de ouders ? De permanente bijscholing van de onderwijzers zal zonder meer door iedereen die het goed meent met de school aanvaard worden. Doch het moet degelijk gekozen en gedoseerde informatie zijn en tijdig doorgespeeld aan de betrokkenen.

In verband met de vernieuwde wiskunde ware een eenvormige beslissing voor alle onderwijsnetten een noodzaak, waarvoor een degelijk opgebouwd handboek als basis kan dienen voor alle

scholen. Blijft men niet te lang in de experimentele fase ?

De normen zowel in de kleuterschool als in de basisschool dienen aangepast te worden, vooral in de kleuterschool. De kleuters hebben meer behoefte aan individuele hulp dan de scholieren in de basisschool.

Mijns inziens vragen de leerprogramma's niet meer verzwaaard te worden.

De school moet een open leefgemeenschap worden waarin de samenwerking tussen overheid, leerkrachten en ouders de waarborg geeft waar ook de fundering wordt gelegd voor de kinderen, die de burgers van morgen zijn.

Over het secundair onderwijs eveneens hierna enkele opmerkingen van praktische aard. U bevestigt het trouwens zelf : het is moeilijk wegwijs te geraken in het VSO. Het is dringend nodig schema's of brochures ter kennis te brengen van de ouders met kinderen in het basisonderwijs over de studierichtingen die mogelijk zijn. Het verdagen van de studiekeuze naar latere leeftijd komt gunstig over. Nochtans moet voorkomen worden dat vooral in de observatiegraad te veel polyvalentie in de leervakken wordt ingevoerd. Het leerproces vraagt over het algemeen tijd bij de meeste leerlingen. De inplanting voor secundaire onderwijsinrichtingen is niet altijd planmatig gebeurd. In bepaalde regio's treft men zowel een RITO als een atheneum aan, ieder met dezelfde structuur in de **oriëntatiegraad**, hetgeen neerkomt op een dubbel gebruik. Een coördinatie tussen deze inrichtingen blijkt mij gewenst.

Tenslotte, is het iedereen bekend, dat de technologie met zulke schreden evolueert dat van actualiteit nog moeilijk te spreken is.

De leerprogramma's van het technisch secundair onderwijs ondergaan hier de nadelige gevolgen van. Ware het met nuttig een lichaam in het leven te roepen dat op vakkundige wijze contacten kan onderhouden met de economische wereld zowel in het bedrijfsleven als in de dienstensector om die technologische evolutie op de voet te volgen en de leerprogramma's aan te passen om vaklui of specialisten met kennis aangepast aan de praktijk te vormen.

Nog een laatste woord over de installatie en de onderhoud van het machinepark in de scholen.

Het zou doeltreffend zijn wanneer een eigen maar goed georganiseerde installatie- en onderhoudsdienst kon opgericht worden eventueel in samenwerking met een inspectiedienst voor de aangekochte machines en toestellen wat betreft de verantwoording van de aanvraag,

Zulke follow-up kan alleen maar de doelmatigheid versterken en de kosten verlagen.

Tot daar, Mijnheer de Minister, enkele overwe-

gingen gesteund op ervaring. (**Applaus bij de leden van de meerderheid**).

DE VOORZITTER : Dames en heren, wij zullen nu de inleidende bespreking van de beleidsnota afsluiten en onmiddellijk overgaan tot de bespreking van het **hoofdstuk** basisonderwijs.

De eerst ingeschreven spreker is de heer Vander-smissen. Hij is niet aanwezig.

De tweede ingeschreven spreker is de heer Nauwelaerts.

De heer Nauwelaerts heeft het woord.

DE HEER R. NAUWELAERTS (*op de tribune*) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, waard collega's, in zijn beleidsnota onderstreept de Minister terecht **dat** iedereen, volgens eigen aard en bekwaamheid, recht heeft op een passende onderwijsbegeleiding, die maximale ontplooiingskansen dient te bieden.

Wie een solied gebouw wenst, die begint met stevige fundamenten. Wie succesvolle secundaire en hogere studies beoogt, die start met een degelijk verzorgd basisonderwijs.

Belangrijk is de optie dat in de basisschool kleuter- en langer onderwijs nader tot elkaar dienen gebracht. Door het invoeren van de schoolplicht op vijfjarige leeftijd meent de minister de overgang van de speelse begeleiding bij de kleuters naar de aanbeng van basisvaardigheden te versoepelen. Willen we tijdens de secundaire studiejaren, met nieuwe structuren en met beproefde vernieuwingen, beloftevolle resultaten. verwerven bij de vorming van de groeiende persoonlijkheid van het kind, dan lijkt het ons essentieel dat we daarbij kunnen verder bouwen op een nieuwe pedagogische benadering van dit kind in de basisschool. Het ernstig overwogen experiment van het VLO, Vernieuwd Lager Onderwijs, beoogt een optimale persoonlijkheidsontplooiing van het kind. Via dit project dient de onderwijskracht de vorming te betrachten van taalvaardige, kritische, creatieve en sociaalvoelende jongeren, die — beter dan vroeger — hun gedachten en gevoelens leren uitdrukken, die hun handen leren gebruiken en die **begrijpend** leren omgaan met hun vriendjes.

Het is wenselijk dat hierbij in elk onderwijsnet de gebruikte methode vrij blijft, de steeds-naar-beterzoekende pedagogische vrijheid heeft trouwens haar nut bewezen op elk onderwijsniveau. Anderzijds verheugen we ons te kunnen vaststellen dat de toepassing van het VLO de samenwerking tussen het vrij-, het gemeentelijk en het rijksonderwijs bevordert. We vinden het zeer positief dat dit gemeenschappelijk experiment is gestart na grondige voorbereiding en voorbeeldige samenwerking in een overlegorgaan, gesteund door de verschillende onderwijsnetten.

Bij deze grondige vernieuwingen wijst de minister

nadrukkelijk op het uitzonderlijk belang van een verzorgde pedagogisch-didactische begeleiding, op de noodzaak van een nuttige documentatie en van een recent bijgehouden informatie ten behoeve van de zogenaamde „veldwerkers”, de experimenterende onderwijskrachten in de klas.

Via de COB, Commissie voor Onderwijsvernieuwing in de basisschool, kunnen inderdaad o.a. betere relaties gestimuleerd worden tussen school en inspectie, ouders en PMS-centra. Zo menen we dat bv. in verband met de vernieuwde wetkunde de ouders onvoldoende beseffen : wat het is, wat het bedoelt en hoe het moet.. .

In het verzorgd verslag van mevrouw W. De-meester-De Meyer vinden we ook belangrijke vernieuwende wenken over de rol van de PMS, die spoedig dienen gerealiseerd.

Waarde collega's, iedereen van ons weet dat onderwijs vooral met de taal te maken heeft. Welnu iedereen van ons kan vaststellen dat er reeds van bij de geboorte verschil bestaat tussen kinderen omwille van hun milieu. Om elk kind zijn kans te bieden, zoals ook de minister dat democratisch wenst, moet zeker het basisonderwijs met kleine groepjes kunnen werken. Dan alleen kan de onderwijskracht méér aandacht besteden aan kinderen die met minder taalvaardigheid in de lagere school terecht komen.

Mogen we dan ook bij de minister aandringen maatregelen te voorzien om overtahijk bevolkte kleuterklassen te splitsen. Hoe kan een kleuterleidster ernstig haar opdracht vervullen in een klas met 30 tot 40 kleuters ? Een splitsing bij b.v. 25 ingeschreven kleuters is pedagogisch een zeer verantwoorde eis. Kinderverzorgsters kunnen dan nog aanvullend assisteren. Ook voor de huidige eerste studiejaren, waar vooral met het aanleren van het lezen wordt gestart, zouden we ook willen pleiten voor lagere splitsingsnormen. Naast verantwoorde pedagogische motieven kunnen we hierbij zeker wijzen op een verantwoorde tewerkstelling !

Graag feliciteren we de minister voor de beslissing een schoolhoofd zonder klas te aanvaarden in een school met 180 leerlingen. Zo kan het schoolhoofd samen met de inspectie, vooral meer tijd besteden aan steunend begeleiden. Eveneens willen we de minister danken voor het behoud van de geslaagde innovatie die toelaat dat een toegewijd taakleraar in een aanpassingsklas leerlingen met tijdelijke moeilijkheden bijwerkt. Een helende schikking voor meerdere haperende jongeren en voor hun bekommerde ouders. Alzo wordt ook een nutteloze en gebeurlijk schadelijke overbevolking van BO-onderwijs voorkomen.

Het verheugt ons dat er druk gedokterd wordt aan een oplossing voor het leerlingenvervoer in het Buitengewoon Onderwijs, waar ook het probleem

van begeleiding dient opgelost. Maar anderzijds wachten nog zoveel inrichtende machten, hopeloos lang, op een beloofde nationale regeling voor het leerlingenvervoer van kinderen uit het gewoon kleuter- en lager onderwijs. In verband met de veiligheid onzer kinderen mag hier niet langer een discriminerende situatie geduld worden.

Aansluitend bij „het jaar van het dorp” menen we te moeten onderstrepen dat een gemeentebestuur een blijvende en zelfs een stijgende interesse moet tonen voor een degelijk ingericht basisonderwijs. Men mag zich hierbij niet laten afschrikken door financiële inspanningen. Bij het verdwijnen van gemeentescholen dreigt, volgens ons, een belangrijk gemeenschapsvormend element verloren te gaan. De kinderen vervreemden van hun eigen milieu, een vervreemding die ook nadelig is voor het plaatselijk gemeenschapsleven.

Gepast onderstreept de minister het belang van de lichamelijke en muzikale vorming voor de ontplooiing van de hele persoonlijkheid ook in het basisonderwijs. Het is dan wel jammer te moeten vaststellen dat thans een aantal muziek- en sportafdelingen verdwijnen als gevolg van de recente beperkingsmaatregelen in verband met een algemene cumulatiebeperking in het basis- en secundair onderwijs. Hier dienen spoedig aanpassingen getroffen te worden.

Mogen wij ook nog de speciale aandacht van de minister vragen voor een verbetering van het systeem der reffectatielijsten. Deze wachtlijsten van leerkrachten, die nog werkelijk in het onderwijs kunnen worden ingeschakeld, dienen accuraat en tijdig aan de inrichtende machten te worden bezorgd. De huidige toepassing van de reffectatie blijkt vaak pedagogisch onverantwoord. Ook op dit terrein willen wij met de minister verder dialogeren.

Bij het einde van het basisonderwijs kunnen de ouders een aanvraag indienen tot het verkrijgen van een studiebeurs voor hun jongens en meisjes die zullen starten met secundaire studies.

Zeer vele ouders vullen aanvraagformulieren in zonder enige kans een studiebeurs van het Nationaal Studiefonds te kunnen verwerven voor hun kinderen.

Het moet aan de solliciterende ouders van jongens en meisjes uit de zesde studiejaar nog nadrukkelijker worden meegedeeld dat geen studiebeurs wordt toegekend als het gezinsinkomen boven een welbepaalde grens ligt.

Een duidelijke voorlichting, via scholen en oudercomités, zou een nutteloze formulierenjacht en ontgoochelende teleurstellingen kunnen voorkomen. Ook voor de administratie kan alzo de tijdrovende selectie beperkt worden.

Hierbij willen we tevens aanstippen dat het niet-

aanpassen van de studiebeurzen sinds 1974 deze beurzen proportioneel verkleint. Anderzijds zouden door het niet-indexeren der inkomstenbarema's meerdere bursalen hun studiebeurs verliezen. Hierbij worden dan vooral de families getroffen van bedienden, onderwijskrachten, arbeiders en andere gezinshoofden waarvan het jaarlijks inkomen nauwkeurig bekend is bij de belastingontvanger.

In verband met studiebeurzen noteren we graag de gunstige schikking van de minister waardoor de studiebeurzen voor niet-universitaire studies eindelijk de beurzen voor universitaire studies zullen benaderen.

Om te besluiten : voortdurend wordt op alle onderwijsniveaus gesproken over „minder-stof-slikken”, steeds wordt zelfactiviteit geloofd en geprezen, overall leggen we de nadruk op bijscholing en permanente vorming,

Mijnheer de Minister, waarde collega's, we kennen voor dit alles een bron, die in ons land, die in Vlaanderen, nog onvoldoende wordt gebruikt. Steunend op een jarenlange ervaring in het onderwijs en in de bibliotheekwerking wensen we zeer nadrukkelijk het groot belang te onderstrepen van een gepland samenspel tussen school en bibliotheek.

Nu in een nabije toekomst eindelijk de beschamende achterstand van onze bibliotheekwetgeving kan weggewerkt worden, zal het bibliotheekdecreet aan ons Vlaamse volk nog betere, waardevolle en onuitputtelijke vormingskansen bieden. Voor elk onderwijsniveau is een goed gestoffeerde bibliotheek een onuitputtelijke ontwikkelingsbron. Ter attentie van collega Galle kunnen wij melden dat wij gemeenten kennen waar vrijwel elke avond de bibliotheek open blijft, vooral ten dienste van de studentenwereld.

Wij menen dat het uiterst belangrijk is, dat niet alleen occasioneel, maar systematisch bibliotheken worden ingeschakeld bij de vorming van jongeren en ouderen.

Zich thuisvoelen in de bibliotheek, daar kritisch leren zoeken, dankbaar leren vinden en nuttig leren gebruiken, is volgens ons een belangrijke en renderende opdracht voor elk onderwijsniveau. (Applaus)

DE VOORZITTER : De heer Laridon heeft het woord.

DE HEER A. LARIDON (*op de tribune*) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte collega's, ik ben het in grote trekken eens met de principes van de beleidsnota van de Minister in verband met het kleuteronderwijs en de basisschool.

Het spreekt vanzelf dat bepaalde verzuchtingen,

die zeker geen kritiek inhouden, kunnen naar voren worden gebracht. Ik ben zo vrij enkele suggesties te doen in verband met het basisonderwijs.

Ik kan mij niet van de indruk ontdoen dat hier en daar de tekst nogal theoretisch aandoet. Ik vind het ook spijtig dat vaak met een bepaalde terminologie wordt gegoocheld die het lezen van de nota niet gemakkelijk maakt. Van tijd tot tijd is men de mening toegedaan dat stilaan, naarmate men gaat naar vernieuwing van het secundair onderwijs en nu ook van het lager onderwijs, wij behoefte krijgen aan een soort onderwijswoordenboek om de gebruikte terminologie te verklaren.

Allereerst moge ik enkele suggesties doen in verband met de integratie van de kleuterschool en de basisschool of wat men nu noemt de geïntegreerde basisschool.

De stap van het huisgezin naar de school is voor de kleuter zeer groot.

De kleuterleidster moet helpen om deze kloof te overbruggen. Zij moet er voor zorgen dat die stap zo goed mogelijk kan worden gezet. Daarom mag wel eens in overweging worden genomen dat de klassenormen voor de eerste kleuterklas aanzienlijk worden verlaagd zodat de kleuterleidster zich veel beter met ieder kind individueel kan bezighouden. Tenslotte mag niet worden vergeten dat het kind, wanneer het naar de eerste kleuterklas gaat, in feite zijn moeder, zijn eigen milieutje verlaat om in een voor hem totaal vreemde omgeving terecht te komen.

Zeker voor het eerste kleuterklasje is er een enorme belangstelling en inzet nodig vanwege de kleuterleidster voor ieder kind afzonderlijk.

Het probleem is hier niet zozeer pedagogisch maar meer psychologisch, t.t.z. specifiek aangewezen op de gerichtheid van het kind, op het contact kleuterleidster-kind en het contact van de kleuters onderling.

Het opmaken van een dossier van iedere kind in verband met zijn aanpassing aan de classesfeer zou hier een goede hulp kunnen zijn. Deze dossiers moeten praktisch en eenvoudig zijn en meegegeven worden naar de volgende klas, zodat de nieuwe leerkracht het kind vlugger kent.

Ik meen ook dat het wenselijk is — maar dit zijn slechts voorstellen waarmee eventueel rekening zou kunnen worden gehouden — een doorstromingsmogelijkheid te voorzien voor kinderen die vlugger vorderingen maken, wat in feite neerkomt op het creëren van tussengroepen waardoor de mogelijkheid wordt geboden dat ieder kind naar eigen tempo zou kunnen evolueren.

Een tweede suggestie houdt vooral verband met de overgang naar het eerste leerjaar van de basisschool.

Wij weten allemaal dat vandaag op de basisschool een betrekkelijk groot aantal pedagogisch verachtenden zitten.

Dit is gedeeltelijk te wijten aan het bestaan van een bestaan van een schare organisatorische en psychologische mistoestanden.

De verplichte leerplicht op 6 jaar houdt namelijk geen rekening met de schoolrijpheid van het kind. Hieraan kan verholpen worden door tussen de derde kleuterklas en het eerste leerjaar van de basisschool een brugklas in te schakelen, waarin de niet-schoolrijpe kinderen kunnen vertoeven op hun niveau en de leerstof van het eerste leerjaar te verwerken krijgen, ten einde hen in de mogelijkheid te stellen op latere datum en zonder hinder toch naar het eerste leerjaar over te stappen, ofwel na een jaar in die brugklas onmiddellijk naar het tweede leerjaar over te gaan. Hierbij aansluitend zou de verplichte leerplicht van 6 jaar vervallen maar zou er wel een verplichte leeftijd tot schoolbezoek (5 jaar) moeten ingevoerd worden. (Dus niet noodzakelijk voor opname in het eerste jaar van de basisschool).

Om een kind geleidelijk aan de sfeer van de basisschool aan te passen ware het eveneens wenselijk gemeenschappelijke belangstellingspunten te verwerken vanaf de eerste kleuterklas tot en met het tweede jaar van de basisschool. In deze belangstellingscentra kunnen dan de schoolrijpheidsaspecten geïntegreerd worden, wat meteen aanleiding geeft tot het volgende punt dat ik wil behandelen, namelijk de differentiatie in de basisschool.

In iedere klas van de basisschool zou moeten gewerkt worden met niveaugroepen waarin ieder kind met de leerstof op zijn eigen niveau geconfronteerd wordt.

De dossiers van de kleuterleidsters kunnen verder bijgehouden worden. Het eerste en tweede leerjaar van de basisschool zouden veel meer moeten aansluiten bij de derde kleuterklas door o.a. de helft van de lestijd om te zetten in creativiteitsoefeningen en spelmomenten. Dit betekent een minder doordreven inzet voor het schrijven, lezen en rekenen zoals thans het geval is.

In het vernieuwd lager onderwijs zou de creativiteit in het ganse programma moeten geïntegreerd zijn en meerdere uren per week beoefend moeten worden.

Dit niet alleen op het domein van de handvaardigheid, zoals vandaag meestal het geval is, maar ook in vakken zoals wetenschappen, Nederlands en geschiedenis.

Deze werkwijze is geen tijdverlies, zoals men wel vaak denkt, maar draagt in ruime mate bij tot het ontwikkelen van de persoonlijkheid van het kind. Het inzicht geven in zijn eigen mogelijkheden, zijn eigen beperkingen leren zien, doorzettingsvermogen ontwikkelen en nog veel meer.

Ik meen dat daar het middel in steekt om die sociale en culturele achterstand, die het gevolg zijn van milieutoestanden, weg te werken.

De laatste tijd is er natuurlijk ook sprake om, voor het begin van het volgend schooljaar, de **moderne** wiskunde te veralgemenen. Er is een jaar geweest van begeleiding, recyclage van de leerkrachten.

Mijnheer de Minister, ik meen dat ik op dit gebied een zekere ervaring heb.

Naast de moderne wiskunde ware het wenselijk de klassieke wiskunde, de hoofdbewerkingen, vraagstukken, metriekstelsel... te laten voortbestaan en dit omdat ieder objectieve waarnemer moet toegeven dat de moderne wiskunde niet zó functioneel is. Kinderen op de leeftijd van de basisschool zijn vaak niet vatbaar voor relaties waarop de moderne wiskunde steunt.

Het ware wenselijk dat men de helft van de tijd aan de moderne wiskunde en de andere helft van de tijd aan de klassieke wiskunde zou wijden.

(Applaus van de heer van Waterschoot).

Naast de gewone klasse-indeling zouden moeten tussen-groepen ontstaan voor minder-begaafde kinderen die op een trager tempo de stof kunnen verwerken. Dat zou de oplossing kunnen zijn om de achterstand waarmee bepaalde leerlingen geconfronteerd worden weg te werken.

Mijnheer de Minister, het zou op een bepaald moment — hier verschil ik misschien wel van mening met vele collega's — wel nuttig zijn een evaluatie te maken van het nut van deze **aanpassingsklassen**.

Na een aantal jaren deze aanpassingsklassen zelf te hebben ingericht als schepen van onderwijs in Oostende en ook na inlichtingen genomen te hebben in het Rijksnet meen ik te mogen zeggen dat hetgeen men van de aanpassingsklassen heeft verwacht toch niet altijd voldoening blijkt te geven.

Het is inderdaad zo dat voor bepaalde leerlingen die een zekere structurele achterstand hebben opgelopen — ik spreek niet van leerlingen die wegens ziekte dienden thuis te blijven, voor hen is de aanpassingsklas een ideaal systeem — de aanpassingsklas niet zo ideaal blijkt te zijn. Het is inderdaad moeilijk om tijdens die paar uren per week de leerlingen die structureel achter zijn bij te werken.

Het is bovendien psychologisch niet aan te raden een kind tijdens de lessen uit zijn klassfeer te halen om bij te werken. Zodoende verliest het de les die op dat ogenblik aan gang is en het voelt zich tevens ook uitgestoten uit zijn groep.

In veel gevallen is er ook wel gebrek aan contact tussen de taakleraar en de klassetitularis en tussen de taakleraar en het gehele **klassegebeu-**

ren. Ook het zogenaamd **multi-disciplinaire** team blijkt mij zeer theoretisch en eigenlijk een oplossing die slechts op papier bestaat en dit door het feit dat de ouders en de leerkrachten tijdens de schooltien niet samen vrij zijn en dat noch de ene noch de andere na schooltijd of na werkdag hiervoor hun vrije tijd willen opofferen.

Een betere oplossing zou er kunnen in bestaan de lestijden wat in te korten en een verplichte studie van ongeveer één uur per dag in te richten, waarbij men met 2 klassen samen werkt en alle leerlingen die geen extra hulp vergen verzamelen bij de ene leerkracht en alle probleemleerlingen bij de andere leerkracht. Deze laatste kan zich dan met ieder kind individueel bezig houden. De leerlingen die zeer veel moeite ondervinden bij het verwerken van lessen in normaal klasverband zouden kunnen ingedeeld worden in tussengroepen.

Hier zou de leraar die vandaag de taakleraar is een belangrijke taak kunnen vervullen.

Een laatste thema dat ik wil behandelen, mijnheer de Minister, is de samenwerking tussen de school en het gezin. Wij stellen namelijk tot onze spijt vast dat het experiment met de ouderverenigingen niet het succes kent dat men er had van gehoopt. Ook het systeem van het associatief beheer, zoals in het jaar 1969-1970 door de toenmalige Minister van Nationale Opvoeding Piet Vermeylen vooropgesteld en uitgewerkt, werkt in de meeste onderwijsinrichtingen vandaag de dag niet zo goed. Het werkt zelfs minder goed dan in de **aanvangsperiode** omdat het enthousiasme en de geestdrift die in het begin merkbaar waren voor het nieuwe experiment vandaag niet meer aanwezig schijnen te zijn.

Het niet vlot werken van het associatief beheer kan misschien gezocht worden in het feit dat de opdrachten voor de inrichtingshoofden op administratief gebied zo enorm zijn doordat ontelbare omzendbrieven vertaald moeten worden in verstaanbare teksten zowel voor ouders als voor leerlingen.

Tevens dient er gezorgd te worden voor een prompte uitvoering ervan. Wij stellen vast dat, wanneer ouderverenigingen samenkomen of als ouderverenigingen op zichzelf of in het kader van het associatief beheer, de verschillende afgevaardigden niet degelijk gedocumenteerd zijn om wijs te geraken uit de bestendig zich wijzigende omzendbrieven.

Ik **meen** dat naast het associatief beheer de ouderverenigingen nochtans een concrete steun zouden moeten betekenen voor de onderwijsinrichtingen. Wij stellen vandaag de dag vast dat de participatie niet is zoals wij deze hadden verwacht. Ook de geestdrift is stilaan meer en meer aan het tanen.

Ook hier zijn heel wat ouders de mening toegeedaan dat de oudervereniging dient om eigen kin-

deren prioriteiten te kunnen geven ten overstaan van het schoolhoofd of de leerkrachten. Het komt eveneens zeer vaak voor dat ouders, leden van de vereniging, niet pedagogisch gevormde personen zijn, die dan in contact komen met ouders die zelf in het onderwijs staan, zodat de eersten min of meer een drempelvrees kennen en bijgevolg niet voldoende aan bod kunnen komen. Dit sluit echter niet uit dat vele ouders zich volledig wensen in te zetten ten voordele van een onderwijsnet of van een school, maar toch oordelen dat — en hier kan ik hen geen ongelijk geven — het inrichten van schoolfeestjes, toneelavonden, **kaarterskringen**, activiteiten zijn „op het randje af”, waar+ van de opbrengst moet dienen tot aankoop van didactisch materiaal, dat eigenlijk door de inrichtende macht zelf zou moeten aangekocht worden.

Wij stellen vast dat deze ouderverenigingen in vele scholen uiteindelijk hetzelfde werk verrichten dat vroeger werd gedaan door de vriendenkringen. Vandaag, wanneer we het associatiebeheer in vele scholen bekijken, is dit uitgedeind tot het organiseren van een ouderraad, een leerlingenraad en een personeelsraad wat tenslotte neerkomt op het verkopen van lidkaarten.

Degenen die zich aan een of ander onderwijsnet interesseren ondervinden meer en meer dat het alleen uitdraait op die verkoop van lidkaarten en organiseren van bals. Het associatiebeheer en het inrichten van ouderraden had oorspronkelijk nochtans niet die bedoeling, maar zij moesten naast de vriendenkringen worden opgericht om het contact tussen school en ouders te bevorderen, zodanig dat de school, niet zoals vroeger, een gesloten geheel zou blijven, maar een instelling met doorzichtbare wanden zodat de samenwerking tussen leerkrachten, directie en ouders zou worden bevorderd.

Mijnheer de Minister, het spijt mij te moeten zeggen dat zulks vandaag niet meer het geval is.

Het ware dringend nodig dat door uw departement het ouderverenigingswerk opnieuw grondig zou aangepakt worden, vermits een hervorming zich opdringt.

DE VOORZITTER : Mijnheer Laridon mag ik U verzoeken te besluiten ?

DE HEER A. LARIDON : Mijnheer de Minister, tot slot wil ik er de nadruk op leggen — hier sluit ik mij aan bij bepaalde vorige sprekers — dat de nieuwe voorziene en reeds aan de gang zijnde hervorming in het lager onderwijs geen aanleiding mag geven tot de toestand die wij in het VS0 hebben gekend.

Ik vraag U geleidelijk en met veel omzichtigheid te werk te gaan bij de hervorming van het lager onderwijs.

In dat verband wil ik concluderen met hetgeen naar voren werd gebracht in een memorandum van het Humanistisch Verbond inzake de continuïteit in het onderwijsbeleid. Ik wil een aanbeveling citeren die ik ten volle onderschrijf : „Om tot een gestadige kwaliteitsverbetering in het onderwijs te komen is het noodzakelijk dat qua organen op structureel en pedagogisch vlak een continuïteit in het onderwijsbeleid wordt nagestreefd. Al te vaak is het Rijksonderwijs benadeeld door de aanpassingen die vaak te ijlings gebeurden door opeenvolgende kabinetten, die telkens weer wijzigingen aanbrenge aan structuur, inhoud of benaderingswijze van opvoeding en onderwijs. Daardoor ontstaat er **bij** de ouders, leerkrachten en instellingshoofden een nodeloze malaise die nadelige invloed op de uitbouw van het Rijksonderwijs uitoefent. Daarom wensen wij dat er een consensus zou ontstaan tussen de verdedigers van **het** Rijksonderwijs, tot welke politieke partij **zij** ook mogen behoren, met het oog op een planning om een continuïteit te verzekeren in de organen van het Rijksonderwijs”. Ziedaar

een visie van het Humanistisch Verbond. (**Applaus bij de meerderheid**).

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

DE VOORZITTER : Dames en heren, zoals aangekondigd moeten wij hier onze werkzaamheden voor vandaag beëindigen.

Bij de bespreking van het basisonderwijs zijn er nog drie sprekers ingeschreven die op 7 februari aan het woord zullen komen.

De volgende vergadering zal waarschijnlijk de ganse dag in beslag nemen. Voor de bespreking van de overige hoofdstukken zijn nog ruim 20 sprekers ingeschreven, zodat de Cultuurraad, indien het Bureau daarin zal beslissen, op 7 februari de ganse dag zal vergaderen, van 10 u. 's morgens tot de finish. Aan de agenda zal de **beleidsnota** van minister Ramaekers staan.

Ik vraag aan de Raad dat aan het Bureau en aan de Voorzitter volmacht zou worden gegeven om de agenda vast te stellen. (**Instemming**).

De vergadering is gesloten.

— **De vergadering wordt gesloten om 16 uur.**